Контрольный экземпляр

IX

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 12 СЕНТЯБРЬ, 1989 ШУ. ★ № 109 (7767). ★ Мах 3 кеп.

ГIалгIай халкъа Шоллагlа съезд

Укх шера 9—10 сентябре г. Грозне Ленина цIерагlча культура Двореце хилар гlалгIай халкъа шоллагlа съезд. Цун балха юкъе дакъа лоацаш бар городе Грозне, Нохч - ГIалгIай АССР районашка, Къулбаседа-ХIирий АССР, Казахски ССР, Киргизски ССР бахача гlалгlаша хержа делегаташ.

Съезд хьаеллаш къамаьл дир И. Кодзоева — Назрановски района ТIой-Юртарча юкъерча школа хьехархочо, «Нийсхо» яхача болама председатела. «ХIанзарча хьалашкара парте къаман политика» КПСС платформа проектага хьежжа гlалгlай халкъа социально-политически хьалах» доклад йир Б. У. Костоева — гlалгlай халкъа Шоллагlа съезд гулъяра а чакхъяккхара а йолча оргкомитета члена. Содокладаш йир А. Куштова—№ 9 йолча торбольница лора, П. Парчиевас — ЧИГУ доцента.

Пренешка къамаьлаш дир И. Базоркина — йоазонхочо, С. Бекова—КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара, М. Бекова—ГIалгIай театра директора а режиссера а, А. Писаренкос—СССР халкъа депутата (г. Новосибирск), С. Чахкиева—«СелаIад» яхача берий журнала керттерча редактора, И. Ляпина — поэта (гор. Москва), В. Толпежникова — СССР халкъа депутата (Латвийски ССР), Ш - Хь. Газабаева — НГIАССР-е гlолларча Къулбаседа - Кавказа бусалба наьха управлене викала, Ф. Бокова — ЧИГУ доцента, С. Оздоева — геологически Iилмай доктора (Казахски ССР), Ю. Чернигина — Советски Союза Турпала (гор. Москва), Т. Худалова — Къулбаседа-ХIирий АССР делегаце доакъошхочо. А. Мякиева — КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара, С. Хамчиева — Сунженски юкъерча школа хьехархочо, Д. Даскиевас—Къулбаседа - ХIирий АССР Онгушта яхаш йолчо, Х.-А. Бисултанова — НГIАССР Халкъа фронта председатела, Я. Куштова — «СевКавстрой» объеднинене керттерча инженера заместитела, А. Евлоева — юриста, А. Евкуровас — Онгуштарча школа хьехархочо, Н. Нотадзес — Грузе Халкъа фронта председатела, Х.-М. Ибрагимбейле — исторически Iилмай доктора (гор. Москва), Х. Фаргиева — СССР халкъа депутата, Б. Манкиева — Малгобекски горисполкома председатела, Б. Богатырева — экономически Iилмай кандидата, А. Газдиева — пенсионера, А. Пошева — Назранерча бусалба наьха викала, Н. Кобышевас — Къулбаседа-ХIирий АССР Майское яхача юртарча медсестрас, Х. Акиева — исторически Iилмай кандидата, М. Мухиева — пенсионера, I. Мартазановас — «Электроинструмент» завода инженера, Э. Чемоковас — «Къахетам» яхача общества викала (гор. Москва), Е. Куштовас — КПСС Пригородни райкома секретара, С. Героева — «Целиноградпромтрансстрой» треста начальника заместитела (Казахски ССР), Т. Муталиева — Нохч-ГIалгIай педагогически института доцента, исторически Iилмай кандидата, А. Вацуева — болхлочо, Х. Шадиева — «Сердало» газета письмой отдела заведующе, А. Акмурзиева— КПСС Малгобекски горкома шоллагlча секретара, Р. Плиева — полковника, С. Плиева — Назрановски района тIемеи къахьегамен ветераний совета председатела, Дагестанера, Черсий-Балкхаройчера, Крымера, кхычахьара а баьхкача хьаьшаша, кхыболча делегаташа.

Съезда балха юкъе дакъа лаьцар П. Н. Громова—КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагlча секретара, К. С. Салтаханова — Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела.

Дийцача дешах резолюци тIанийцар съездо. Иштта съезда делегаташа тIанийцар къамашта юкъера гlулакхаш дувцаш хургйолча КПСС ЦК Пленумага, Советски Союза дерригача халкъашка даь кхайкаралаш. Уж документаш а ийца Москве гlоргйолча делегаце состав чlоагlйир, иштта вIашагIъеллар керда съезд хиллалца йолча юкъа гlалгlай автономи меттаоттаяра тIехьа болх бергбола оргкомитет.

Съездах йола материалаш кепатохаргья.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Шерра социалистически яхь йоаржаьча Малгобекски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша шоай ерригача таронехи кхоачамехи бизза пайда ийбу пятилетка диълагlча шера тlайица доккхий декхараш ханал хьалха кхоачашдара. Цудухьа ханал ийс ди хьалха рапорт делар цар дерригача технико-экономически хьокхамий бархI бетта план кхоачашъярах. Паччахьалкхен планагlа лаьрхlачул тIех техар цар 775 метр бурув. Цу даькъе заданел совгlа мехкдаьтта тохкаш техар 563 метр, эксплуатационни техар — 212 метр да.

Экономически реформа кердача хьалашка къахьегача УБР коллектива балха тIа керттерча хьокхамех цаI лоархIаш ба паччахьалкхенна пайда белга. Бурув тохарга дIабода мах лохбарах, химически реагенташ, утяжелитель, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, бурув деттача остех хьаькъалца ийбарах цу хьокхама задани тIеххоачашъяьйцо. Укх шера 368 эзар сома маьха пайда баьб паччахьалкхенна. Из хул планагlа лаьрхlачул 18 эзар сома маьха дукхагlа. Къахьегама овсарле лакхъяра бархI бетта задани 11,3 процент тIеххоачашъяьй УБР бурувдеттараша. ХIаьта хIара станокаца юкъера лаьрхIача бетта бурув тохара коммерчески сухала задани ворхIи ахи процент тIеххоачашъяьй цар.

Деша дай бац

Халкъа эша товараш арахецача вай республикерча производственни объединенешта юкъе йоккхагlчарех цаI лоархIаш я Грозненски «Силуэт» яхача производственни текстильно-галантерейни объединене коллектив. Цо арахеца тайп-тайпара товараш Нохч-ГIалгIайчене бахача наха меттел вай мехкарча дукхача регионашка бахачар а чlоагlа хоатташи дика дIаэцаши да. Цудухьа цар хьашташ дизза кхоачашдара доккхий декхараш тlанийцад цар пятилетка диълагlча шера. Долче, мишта кхоачашду цар уж? ДIабахача бархI бетта баьча балха итогаша хьахьокхачох тlанийца декхараш меттел, паччахьалкхен план кхоачашъе а гаьна ба уж. Цу юкъа планагlа лаьрхlачох ара ца хецаш йисай 700 эзар сома маьха товарни продукци. Шоай потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш а 99,1 процент мара кхоачашдаьдац объединене болхлоша. Шоай смежникашка цар дIа ца кхоачийташ йисай бIаьш сомий маьха тайптайпара продукци. Низткъа мара лоархIабаьбац уж къахьегама овсарле лакхъяра бархI бетта заданех а.

Иштта эсала болх беш хилара керттера бахьанаш да производственни мощностехи балха ханахи бизза пайда ца ийбар, матерналь ни Iалашо елга геттара во вIаштIехьдаккхар.

1989 шера 9—10 сентябре г. Грозне хинна ГIалгIай халкъа II съезд.

ГIУЛАКХАШ ГIАДВУГАШ ДА

ХIанз сихденна дIахьош да доакъар кийчдара балхаш Сунженский района «Победа» яхача колхозе. ХIаьта фу деш да из махулла дукхагlа Iалащдара?

Цу хаттара жоп луш, колхоза правлене председатела заместитела Дзортов Салмана аьлар:

— Хьайбай продукташ дукхагlа йоахилга а цар дикал лакхъелга а Iалашдара тешшаме доакъарий кхоачам эш. Колхозе вIашагIъеллай духхьал цу балха лаьрхIа йола бригада. М. Бугаев керте латташ йола из лерттIа балхаш дара мел эшачунца Iалашъяьй. Иштта цунна еннай тайп-тайпара баьцаш хьокхаш йола техника, транспорт, аргIаш деш, силос, сенаж кийчъеш йола механизмаш.

Цу гlулакхо толамаш а доахийт. ДIайийна цхьайола баьцаш хьакха, царех нийчъяь эзар тонн йол фермашка хьатIаэза, цунах аргlаш даь дIаоттаяьй. Из йоацаш кийчдаьд 5500 тонн ча. ХIанз силос Iалашъеш ба.

Интенсивни технологех пайда эцаш хьалкхеярах геттара дика хьийкъай укх шера доакъара дIайийна хьажкIаш. Таханарча дийнахьа уж хьекха царех чуеллай 8000 тонн силос, планагlа 9000 тонн йоагlача. Из тайпа доакъар кийчдара болх дIахо дIахьош ба.

Доакъар Iалашдеш боахкачарех цхьа саг вац балха норма кхоачаш ца еш. Царна юкъе яьржача яхье хьалха ба комбайнащца силоса хьажкIаш хьокхаш боахка механизатораш М. Антонов, Ю. Формалев, иштта шофераш Х. Тумгоев, Х. Мархиев. Цу тайпара, карарча шера хьайбай продукташ йохкара планаш а тIанийца социалистически декхараш а ханал хьалха кхоачашде таро хулийташ йола цIенхашта лард йоллаш латт колхоза доакъар Iалашдераша.

Цар новкъосталца дика хьокхамаш гойташ къахьегаш хьабоагlа хьайбаш леладераш а. Масала, ах шера паччахьалкхенга шура йохкара план кхоачашъяьй 118 процента, дулх дохкара — 105 процента. ДIадахача шера цу юкъа дIаеннача продуктащца нийсйича укх шера цар яьккхар дукхха дукхагlа я.

Иштта шоай планаш дикка тIеххоачаш а еш толам къахьийгад цар июль, август бетта а.

Доаркашта юкъе яьржача яхье эгара хьинарегlа къахьегаш хьалха ба Р. Яндиева, Р. Евлоева, А. Албакова, кхыбараш. Шоаш хьожача хIара Iаттагара шиъ-ах эзар совгlа килограмм шура яьккхай царех хIаране.

Шоай ханнахьа хьайбашта доакъар дуллаш, хий моладеш, зоотехнически бокъонаша дIа ма деххара хьайбашта дика Iунал ду скотникаша Р. Евлоева, М. Аракеляна.

Цу тайпара шоай хьинархо ца деш, массаза а дика къахьегаш ба укхазара болхлой. Цудухьа дика да гойташ дола хьокхамаш а.

Ч. МАГОМЕДОВ.

СОМ ЧУЭЦАШ ЛАТТ

Грозненски районерча «Аргунское» яхача опытнопроизводственни боахаме сихха чуэцаш латт сом. Стахановски хьисапе къахьегаш я Цулаева Сатуратий арендни звено. Гаьнашта кIал лакха лоамеш а увттадеш, хьабоах цар кхораши Iажаши. Ала деза, хIара хьабоаккха сом цар чlоагlа лорабелгах. Царна ховш да, шоай продукци Мангышлакерча мехкдаьттахощка дIакхоачургйолга, из мIаьдъелча цига дIакхачалехьа талхаргйолга.

Со боахаме хиннача дийнахьа, укхаза рефрижераторца вена шофер Абдурахманов Ризван кхийтар сох. Ше соца къамаьл деш цо аьлар:

Укхазара сомаш дIабахьа шозлагlа венав со. Ала деза, аз хьалхагlа дIайнхьа продукци дика дIанийеш хинналга. Цудухьа дIахо а укхазара сом дIакхахьа лаьрхIад оаха, хIана аьлча, из дика боландаь.

Бешамаш лелаеш бола Магомадова Хамсат, Жидченко Мария, Гажаева Таус, Магомадова ЗулпаI, Чевала Павел сихбенна автомашинашта шоай продукци тIайотташ боахк. Из корка а йолаш, эцархошка дIакхачийта безам ба цар.

С-М. ЯСУЕВ.

Хроника

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето соцам баьб Ножай-Юртовски района Жданова цIерагlча колхозах «Даймохк» аьнна цIи хувцара хьакъехьа Ножай-Юртовски райисполкомо оттаяь предложени могаль тIаэцаш.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюрос, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи белгалдоаккх, Нохч-ГIалгIай АССР городий, районий къахьегамхоша, промышленноста, транспорта, гlишлош еча, бувзама, торговле, бытови гlулакх деча предприятеша КПСС XXVII съезда, XIX Ерригсоюзни партийни конференце решенеща хьалхле а лелаеш, 1989 шера хьалхарча ах шера экономика чlоагlъяра, социальни сфера дегlакхувлара хьакъехьа де дезараш чакхдаьхалга.

БIарчча хьанийача республике гlолла 1989 шера хьалхарча ах шера промышленни продукце боарам дIадахача шера цу ханаца нийсдича 2,5 процент дегIабенаб, къахьегама овсарле 4,9 процент. Промышленни продукци арахецара боарам къахьегама овсарле дегIаахара чотагlа лакхбеннаб. Пайда бара планови хьокхам 5,5 процент лакхбеннаб, из дIадахача шера цу ханаца вIашдухьал нийсдича 13,4 процент дегIабенаб. 1988 шера хьалхарча ах шераца нийсдича халкъа боахаме эша промышленни товараш 5,6 процент дукхагIа арахийцад, наха деча гlулакхий боарам 7 процент лакхбеннаб.

ДикагIа толамаш даьхад СССР 60 шу дизара цIерагlча «Оргтехника», «Промавтоматика», «Грознефть» производственни объединене шуран промышленноста, «Красный молот» завода, «Старогрознефть» яхача мехкдаьттен гази йоаккхача управлене, Гудермесски универсальни торга къахьегамхоша.

Цунца цхьана, республике гlолла планаши социалистически декхараши кхоачашдара итогаш дIадехарашка хьежжа яц.

Цхьаь цхьан районо биззача боараме планови задачаши социалистически декхараши кхоачашдаьдац.

ХIара пхелагlча промышлении предприяте паччахьалкхен заказегlен духхьаларча бувзамегlен продукцена поставкаш яра план кхоачашъяьяц. Нийсса ахаш хулача объединенешен предприятешеи промышленни продукци арахецара темпаш лохъяьй.

Социальни дешаш къестадеча, наха эшараш кхоачашдеча белгтала хувцамаш хиннадац.

ЧуIе цIенош, соцкультбыта объекташ хьалъеча во болх бора гlишлон организацеша. 1989 шера цу гlулакха хьакъоастадаьча госкапвложенехи предприятей средстваехи 22 процент мара карадерзадаьдац, из соахкарчул 20 процент кIезигагlа. Керттера фондаш болх бе йолаялийтара шозза кIезигдаьд. ЧуIе цIенош, школаш хьалъяра план кхоачашъяьяц. Шера планага диллача чуIе фусамаш 10 процент, школаш 7 процент мара хьалъяьяц. «Чеченингушстрой», «Агропромстрой», иштта, кхыча объединеней керттерча подрядни гlишлон организацеша социальни сфера объекташ чlоагlа ледара хьалъю.

Жилищно-гlишлон кооперацe средстваш юкъе а озаш, боахамий способах чуIе фусамаш, кхыйола соцкультбыта объекташ хьалъелга хеттача бесса дегIаденадац.

Розничи товарооборота план кхоачашъяь яле а баха нах кхачан продуктащца, чlоаггlа эшача товаращца Iалашбе вIаштlехьдаьннадац. Торговле хьалха санна тоъац цlагlа чlоаггlа эша товараш. Планах лоархIайинзар 12 район.

Халкъа боахаме эша товараш арахецара план кхоачашъяь яле а, тlакхийттар дIадахача шера цу ханаца нийсдича хайра хIама дац, из къахьегамах луча алапел тlехьадус. Соахкарчул кlезигагlа торговле дIадахийтад культурно-бытови лоархIам бола товараш.

Иоаггlача бесса дегlаенаяц гlулакх дара сфера. Бахача нахагара жилищно-коммунальни, почтови, телефонни гlулакх дара раьза боацаш жалобаш ух. ДукхагIдола гlулакхаш дефицитни долаш дус. Дукха кхоачамбоацараш да машиннаькъа, городской пассажирски транспорта балха. Ледара къестаю унахцlено лораеча, экологе хьаIайна проблемаш.

Цу дерригне хьахьокх, цхьайолча КПСС горкомаша, райкомаша, советски профсоюзни органаша, боахамий кулгалхоша наьха вахар тоадара кlезига йоакхо елга; нах 1989 шера хьалхарча ах шера паччахьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачашдара оарцагlбаха ца мегалга.

1989 шера хьалхарча ах шера городашта, районашта, промышленноста, гlишлош еча, транспорта, бувзама, торговле бытови гlулакх дечара къахьегама коллективашта юкъе яьржа хиннача республикански социалистически яхь итогашка а хьежа КПСС обкома, бюрос, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомен соцам бу:

Республикански социалистически яхьа условеш кхоачаш ца ярца дувзаденна районашта призови моттигаш ца ле.

Производственни а Iилман-производственни а объединенешта юкъе:

КПСС обкомеи, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи карара кара тела Цlе байракх а луш республикански сийлен Улга тIа а йоаккхаш

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

Хьожайойла пайда бара план 117 процент, продукцена поставкаш яра план 100 процент, маьхах гlулакхаш дар 139 процент, халкъа боахаме эша товараш хьадара 100,6 процент кхоачашъяьча, 13,7 процентага кхоачаш къахьегама овсарле лакхъяьча (1989 шера чуIе фусамаши соцкультбыта объекташи дIаялар плане дац) Грозненски «Оргтехника» яхача производственни объединенена:

— Пайда бара план 109,6 процент, продукцена поставкаш яра план 100 процент, халкъа боахаме эша товараш арахецара 114 процент, маьхах гlулакхаш дара 100 процент кхоачашъяьча, 2473 квадратни метр, е шера планага диллача 12 процент чуIе фусамаш дIачуеннача Ленина орден лелаеча «Грознефть» яхача производственни объединенена.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота а луш республикански сийлен Улга тIа а йоаккхаш

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

Хьожайойла пайда бара план 110,6 процент, продукцена поставкаш яра 100 процент, маьхех гlулакхаш дара 143 процент, халкъа боахаме эша товараш арахецара 174 процент кхоачашъяьча, 19,5 процент къахьегама овсарле лакхъяьча (чуIе фусамаш шоллагlча ах шера дIаяла лаьрхIад) Грозненски «Промавтоматика», яха Iилман-производственни объединенена.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Диплом а луш республикански сийлен Улга тIа а йоаккхаш

КХОАЛАГIА МОТТИГ

Хьожайойла пайда бара план 100,4 процент, продукцена поставкаш яра 100 процент кхоачашъяьча, 106,8 процент къахьегама овсарле лакхъяьча шурий промышленноста объединенена

ПРОИЗВОДСТВЕННИ КОЛЛЕКТИВАШТА ЮКЪЕ:

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи карара кара тела Цlе байракх а луш республикански сийлен Улга тIа а йоаккхаш

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

Хьожайойла: — «Старогрознефть» яхача мехкдаьттеи гази йоаккхача объединенена.

Горячеводски бурови балхаш дара управленена,

«Красный молот» яхача завода,

Нохч-ГIалгIай карьероуправленена,

Малхбузен электрически сетяшта,

Гудермесски «Мединструмент» яхача завода.

Грозненски химически завода,

Грозненски дулхакомбината,

Гудермесски универсальни торга,

«Чеченингушагропромпроект» яхача проектни института,

«Грозгипронефтехим» яхача института.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота а луш республикански сийлен Улга тIа а йоаккхаш

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

Хьожайойла: — «Октябрьнефть» яхача мехкдаьттеи гази йоаккхача управленена,

ТЭЦ-2,

№ 4 йолча маькх еча завода,

«Ремсельбурвод» Къулбаседа-Кавказски СПМК-на,

Октябрьски районни рознично-торгови объединенена.

Грозненски мехкдаьтта Iилма-тохкама института.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи диплом а луш республикански сийлен Улга тIа а йоаккхаш

КХОАЛАГIА МОТТИГ

Хьожайойла: — «Грознефтемаш» завода,

Минмонтаж спецстроя «Тепломонтаж» НПО гlишлон управленена,

«Чечингхимчистка» объединенена,

ЧхьагIара-коньячни комбината,

Грозненски экспериментально-механически завода.

КПСС городской, районний, комитеташта, горрайисполкомашта профсоюзий отраслеви обкомашта, министерствашта, ведомствашта хьалхашка декхар оттадаьд социалистически яхь лелаелга вIаштIехьдаккхарца леладу гlулакх хувцалгах, хьалхарча аргlача наьха йоахко ярах, царна эшаш дола хьалаш хьадарах. Иштта социально-экономически дегlакхувлачара тIехьадисар эшадара доагlаш дола гlулакхаш тIаэцалга. Сийлахьйоккхача Октябрьски социалистически революце 72 шу дизара лерттIа накъдахар духьа социалистически яхь йоаржаеш кхы а хьинарегlа болх бе беза.

ХьажкIаш хьийкъай

ХьажкIаш чуэцаш да Шалински района боахамаш. Эггара хьалхарчарца цхьана дIадоладир из лоархIаме гlулакх «Курчалойский» совхоза кхаш леладераша.

Репортаж

Гаьннара дIахьежача дика гуш я хьажкIаш хьокхаш йоахка комбайнаш. Касткаста цигахьара хьаух оатаденна гlадамаш тIадола машинаш, хьажкIех етта тракторни лафеташ. Мадарра аьлча, цIи яьлча санна кхеххкаш да балхаш.

— Цхьа-шин сахьат дале е шоана гуш дола 80 гектар хула кха чуийца даргда тхо, — йоах № 3 йолча бригада кулгалхочо Юнусов Султана. — Укхаза дIайийнараш гибридни хьажкIаш я.

Из культура совхозе дIае йолаяь тоъал ха я, цудухьа моттигерча механизатораша из кхееча йоккха опыт Iоаяьй. Масала, комбайнер У.-А. Хамидов. Дукха шераш дIаденнад цо кхашка хьинаре къахьегаш. Из иштта долга хара цун «Немка» яхача гlолла бIарглакха мара безац. Хьал ца эцаш диса гlадамаш, Iоежа хьажкIа гургъяц цига.

Тай тессача санна нийса юг шоай комбайнаш Мусаев Султанбая а Даснев Iийсас а. Тахан юххьанца из болх беш бац уж. ХIаране къахьегама стаж ткъаь шерал тIех я. Дийнахьара декхараш 140—150 процент кхоачашду цар.

Комбайнаш совцае ца езаш къахьег мухь кхухьа машиний водителаша а. АргIа а оттаяь, силоса лаьрхIа гlадамаш совхоза шурий-товарни фермашка дIаоз цар.

ХьажкIаш дIайийнар шаьра моттиг яц. Цул совгlа, хий дехкаш а дац совхозера лаьтташ. Карарча шера хиннача хаоттамо а боккха хьувкъам чуэцара аьттув лу аьлча нийса хургдац.

— БIаьстий е кха шоана бIаргадайнадаларе, укхаза хьажкIаш тIаяргья аьлча тешаргдацар шо, — йоах С. Юнусова. — Соахка дийлхача догIаша кхера санна чlоагlдаьдар лаьтта. Гаргаш йохае гlерташ пхезза дискаш даьхар оаха, деза макхаш текхадир. Из мара деций... БIарг хьаллакха битацар нах сихха дегlадоагlача оасараша. ХIаьта а тха отделене коллективо ший декхар дизза кхоачашдир.

Гибридни хьажкIашта оттаяь план — гектара тIара 10 центнер. «Курчалойский» совхоза хьалашка диллача чоалхане гlулакх да из. Дукхагlдола кхаш лоаман босенашка дада, цул совгlа, лаьттанца дукха тIой а да. Шер-шера хьагулду уж, дIадоах, цхьабакъда, хIара бIаьстий юха дIаболабе безаш хул из болх.

Дале а, укх шера курчалойцаша хьийга къа эрна дайнадац. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара цар чуэц 25 центнер гибридни хьажкIаш! Цхьайолча моттигашка хьувкъам кхы а лакхагlа ба.

— ВIалла ца меттар да-кх ер, — аьлар совхоза болхлой комитета председатела Мидаев Бувайсара. — Ка бола ялаташ дика хиннадацар тха. Цхьабакъда, хьажкIашцара гlулакх иштта дIадоде, паччахьалкхен планаш кхоачашъе аьттув баргба тха. Из кхетадеш ва хIаравар. ТIехдика къахьегарах тахан массехк сага ахчан премеш еннай совхоза администраце. Царна юкъе ба И. Хамидов, А. Гайсумов, У.-А. Хамидов.

Белгал ца боахаш битабац шофераш Дзагушев Сайд - Iаьла, Абубакаров Мувса, Довлетмурзаев Мухьмад. Царех хIаране дийнахьа 8—10 рейс ю. Боад къовлабаллалца къахьег цар.

Кхехкаш да балхаш хьажкIаш дIакхухьача совхоза хьатта а.

— ХIанзле № 3 йолча отделенера тхо долча хьаяйтай 200 тонн совгlа хьажкIаш, — йоах укхазарча болхлочо Хамидов Шамсас. — Оаха цу сахьате тIера лордаш Iо а яьхе, ги леладеча амбарашка дIаяхьийта кийчъю уж. Гибридни хьажкIий хIара тоннах паччахьалкхенна эзар сом лу. Цу ахчо новкъостал дергда шешийна финансировани яра хьалашка болх беча тха боахама экономика тоае, социальни дешаш сихагlа къестаде.

Ди тIехьа шерлуш доагlа совхозе хьажкIаш чуэцара гlулакх.

М. КАРТОЕВА.

КЪАМАН ДЕШАХ ЙОЛЧА КПСС ПЛАТФОРМА ПРОЕКТ ЮВЦАШ

Сона бакъахьа хет

Аз чIоагIа теркам тIабахийта йиийшар «ХIанзарча хьалашка парте къаман политиках» йолча КПСС платформа проект. Из геттара боккха политически а Iилмантеоретически а лоархIам бола документ, вай общеструра къамашта юкъера отношенеш дегIаккхувлара программа а хинна дIаотта деза, ишттa цо тайп-тайпара проблемаш къоастаяра наькъаш хьаделла деза. Аз бIарчча хьанийцача могIаю КПСС платформа проект. Цхьабакъда, тахан ира латташ йола къаман проблемаш объективно къоастаяра гIо дергдола цхьайола предложенеш ялеи тIатохараш дей-безам бар са.

«Къаман доши гражданий бокъонаши» яхача керта укх абзаца; «Шердe судебно-правови лоравелга...» ер тIатоха: «къам доастамдаккхара, хIаьта ишттa, къамашта юкъе цIур бехкарах даь моральни а материальни а зе метта а оттадеш, советски сага къаман сий а из лархIар а лорадара хьакъехьа цIенхаштта дола де дезараш де». «Проблемаш къоастаяра деррига де дезараш де...» яхача абзаца «туркаш-месхетинцаш аьннача ер дешаш тIатоха «гIалгIай, нохчий - аьккхий». «Законодательни акт эш...» яхача абзаца тIа ер тIатоха: «Репрессеш а массовя депортацеш а яьча халкъашта йиза политически реабилитаци Iалашъеш бола социам тIазцарах йола предложени ле СССР Лакхехьарча Совета шоллагIча сессе. Реабилитаци яьча халкъашта даь материальни а территориальни а зе меттаоттаде». Цу керта тIа ер керда абзац тIатехача бакъахьа хетар сона: «ЗIамигра къамаш кIезигдергдоацаш, хIаьта ишттa, нийсхо а цар представительство хилар а меттаоттадеш дIахо йодача хана хIара къамангара е халкъагара цхьатарра депутаташ а болаш къамий Совет вIашагIйолла». Нагахьа санна, цу тайпара хIама дой деррига зIамигача а доккхийча а къамий Совете шоай цхьатарра викалаш а хургба, хIаьта, цхьа къам шоллагIчул тIех а хургдац.

А. ЕВЛОЕВ,
НГIАССР Министрий Совета инструктор.

ДоттагIал чIоагIде

Массаболча советски наха санна аз чIоагIа раьза йолаш тIанийцар каста хургйолча къамашта юкъерча отношенешта хетаьча ЦК Пленуме ювца лерхIаш йола «ХIанзарча хьалашкара парте къаман политиках» йола КПСС платформа проект.

«Къаман проблемаш нрьялара цIенхаштгарча бахьанех цаI, — йоах цу тIа, — массови репрессеш я, къаьстта бIарчча къамаш шоаш даим даьхача моттигашкара кхыча республикашка, регионашка дIаахийтар. Ишттa кхычахьа дIабахийтаб калмыкаш, карачаевцаш, балкхарой, нохчий, гIалгIай, крымски татараш...» Сталински репрессей список геттара йIаьха я. Итташ шерашка кIезигача къамий хьакъехьа харцахьа политика чакхъяьхай, царна низ баьб. Цу ханашка мел леладаьр сов дукха хьа а Iайна, тахан хьалтIадаьн над. Парте къаьстта теркам тIаухийт уж проблемаш къостаяра, хIаьта, профсоюзни органаша ерригача средствашца уж эшаяра гIо дар шоай декхар лоархI.

Цунца дувзаденна белгалдаккха деза, профсоюзни клубни учрежденей самодеятельни творчество къаман культураш вIаши хьалийзара низ бола средство, хIаьта ишттa, тайп-тайпарча наха интернациональни кхетам балара лоархIаме средство а йолга. Вай республикера профсоюзни культучрежденеша кхыча республикашкарча коллегашца тайп-тайпара бувзамаш леладу. Цига чIоагIа лоархIаме да художественни самодеятельноста коллективаша дIа-хьа хьоашалгIа ухаш выступленеш яр, цхьана обрядови мероприятеш, концерташ чакхдахар. Укхаза художественни самодеятельноста средствашца хьа а гойт, чIоагI а ду доттагIал, вошал, къамаша вIаший гIулакхаш леладара культура.

Интернациональни кхетам луча хьинаре пайда ийбу цIейш санна йолча массови формаех. Цунна дола масал а хинна дIаотта йиш йолаш да, соахна октябрь бетта «Родина» яхача совхозе профкомен клубен, художественнин творчества союзашта юкъерча ЦIенца цхьана дездаь «Хьувкъам» яха цIей. Из доттагIлени къахьегамен цIей долча баьхкабар Къулбаседа Кавказера вежарашха йолча республикашкара викалаш — Черсий-Балкхарера «Нальчикский» яхача совхозера, Къулбаседа - ХIирийченера В. И. Ленина цIерагIча колхозера къахьегамхой. Укхаза «Родина» а «Нальчикский» а яхача совхозий коллективаша шоайла социалистически яхь лелаяра договора кIала кулгаш яздир.

23 феврале Къулбаседа-ХIирийчен столице Асснински консервни завода клубен Орджоникидзерча стекольни завода культура ЦIени КВН командай вIашагIкхетар хилар. 1989 шера марте доттагIлен цIей хилар, хIаьта цига дакъа лоацаш яр «Дагдизель» завода культура Дворецен г. Орджоникидзерча металлургий ДК-ан, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене В. И. Ленина цIерагIча ДК художественни коллективаш. Укх шера август бетта Крупскаяй цIерагIча ДК «Дунен тIа машаре даха вай» яхача девизагIа машиннаькъахой Ден хетадаь дезалий цIей хилар. Цига дакъа лоацаш бар тайп-тайпарча къамех бола нах. Из № 5 йолча машиннаькъа депо болхлоштен гIулакхерча нахан керда бераш дарца ловцаш дахарца, къахьегама ветеранаш даькъала бувцарца, тайп-тайпарча къамех болча къоначар шоайла вахар хотташ регистраци ярца къамашта юкъера гIулакхаш чIоагIдара акт а хинна дIаэттар.

Апрель бетта просвещене болхлой республикански ЦIен художественни самодеятельноста доакъашхой Къулбаседа-ХIирийченера шоай коллегаш болча хьоашалгIа баха хилар. ЧIоагIлуш латт Грознерча «Красный молот» заводен Гаджиева цIерагIча махачкалински машиностроительни заводен культура ЦIеной, Грознерчен Орджоникидзерчен трамвайно - троллейбусни управленей клубий коллективашта юкъера творчески бувзамаш. Традиционни хIама а хинна дIаэттад Нохч-ГIалгIайченерен Воронежерен художественни самодеятельноста коллективаш дIа-са ахар. Июль бетта республике Воронежски юртбоахама института иллеи халхарей ансамбла творчески концерташ хилар.

Ишттa республике хIара шера художественни самодеятельноста союзашта юкъерча ЦIено вIаштIехь а йоахаш, городашта юкъера «Къулбехьен Феерия» яха бальни халхарий конкурс - турнир чакхйоах. 1989 шерарча конкурсе дакъа лоацаш бар Краснодарера, Бакура, Тбилисера, Шевченкора, Астраханера, Кизлярера, Грознера халхархой.

Халкъа творчестве лоархIаме моттиг дIалоац Нохч-ГIалгIайчен хореографи дегIаккхуваларо. Цхьабакъда, халахете а тахан цу даькъе деррига а дика дац.

Масала, Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета администраценен профкоман лерттIа лелае а йоагIа а йоахо е магазанар цIн хезача «Даймохк» яхача студенчески халхарий коллектива. Цу тайпара хьал хьахилар Нохч-ГIалгIай педагогически институте а. ХIаьта вузашка ма кхейой юртара культура дегIаккхувла езаш йола интеллигенци. Советски дукхача къамий культуран пропаганда цар ца йича хьано ергьа.

Квалифицированни культболхлой кадраш ца тоъаш хилча, хургболча хьехархоша шоай дакъа юкъекхахьа деза культура дегIаккхувлача, хIаьта ишттa, патриотизмен интернационализмен дог-уйла хьакхоллача. Цудухьа, халкъа творчество дегIаккхувлара мел эша хьалаш хьакхолла деза, самодеятельни коллективаш репертуарни материалаца, костюмашца, музыкальни инструменташца Iалашъе еза. Тоъаш яц эрсий а къаман а халкъа инструменташ. ХIаьта материальни база еце а клубникаша тIатеIIа интернациональни кхетам балара болх бу.

Цу лостамагIа болх беш дика опыт Iоаьй «Красный молот» завода культура ЦIено — укхаза кхетама болх беча керда наькъаш лех, масала, эрмалой, нохчий, Iарбий метташ Iомаду, ишттa, закавказья халкъий культураш.

Къаман литературан пропаганда яра хьакъехьа дика опыт я «Пролетбата» клуба самодеятельни литераторий объединене. Клуба членаша творчески бувзамаш леладу Нохч - ГIалгIайчен йоазонхошца. Культура ЦIен клубни объединене хIара шера болгарски гIишлонхой профсоюзни организацеца цхьана доттагIлен фестивалаш чакхйоах. ХIара бетта Пролетбата цIерагIча ДК-с Старопромысловски районни ЗАГС-а бюроца цхьана тайп-тайпарча къамех болча къоначар шоайла вахар хоттара регистраци ю.

Дукхача профсоюзни клубни учрежденеша салаIара сайренаш чакхйоах. цига дакъа лоацаш хул бе-беча къамех бола кагий нах. Цунца цхьана интернациональни кхетам балара декхар кхоачашду цар.

ХIара шера Нохч - ГIалгIайчен пединститута студенташа советски вузашка деша багIача доазол дехьарча мехкий студенташца вIашагIкхетараш чакхдоах. Интернационализма дог-уйла чIоагI а ю хьа а кхолл республика къахьегамхой, дешархой, кагирхой Мозамбика, Венгре, Иордане профсоюзни болхлошца хулача вIашагIкхетараша.

Интернациональни кхетам балара гIулакх айхха бувзам болаш да нравственни дог-уйлаца, къахьегам лархIарца, цIена ший декхар кхоачашдарца. Къахьегама коллектива производственни хьокхам дукхагIча даькъе нравственни хьалах тийша ба. Цудухьа, чIоагIа боккхача лоархIаме да клубни учрежденеша чакхдоаха къахьегама цIейш, цига даькъала бувц къахьегама ветеранаш, производстве хьалха латтараш, кагирхой хьехамчаш, ишттa шоай профессех дикагIбараш.

Интернациональни кхетам балар — из берашца беча балхах керттера бар ба. Къонача талантий дукхагIйола фестивалаш «Планетера бераш шоайла гIулакх леладеш да» яхача девизагIа пионерски лагерашка чакхъяьлар. Фестивалашка дакъа лаца тайп-тайпарча къамех бола нах юкъеозаро, республика культура кхыча халкъий культурашца вIаши таръяро берий интернациональни дог-уйла хьакхолл.

Цунна дола масал да Островске цIерагIча лагере, «Космонавт», «Горный ключ», «Зорька» яхача пионерски лагерашка чакхъяьха фестивалаш.

Интернациональни кхетам баларах дувцаш кхетаде деза, из юкъарчал доацаш, патриотически кхетам баларца бувзам болаш долга. Цу хьакъехьа кхетам балара лоархIам болаш яр цхьоалагIча феврале денз иттлагIча кхачалца чакхъяьккха «Профсоюзаша — тIемахошта - интернационалисташта» яха Ерригсоюзни акци. Профсоюзни культучрежденешка 80 совгIа мероприяти — концерташ, конкурсаш чакхъяьхар. Цунах хьагулдаь ахча «Декхар» яхача программен Нохч - ГIалгIай тIемахой - интернационалистий Советеи чотагIа дIадахьийтад.

Республикански сердалон болхлой ЦIено солидарноста ярмарка, тIемахоща-интернационалистащца вIашагIкхетар - сайре чакхъяьккхай. «Оргтехника» культура ЦIагIа афгански илле фестиваль чакхъяьккхай, цига дакъа лоацаш бар объединенера тIемахой-комсомольцаш.

«Красный молот» завода культура ЦIагIа тIемахой-интернационалистий дагалоацама хетадаь Ди хилар. цига дакъа лоацаш вар 350 саг.

Грозненски мехкдаьтта института культура цIагIа «Тхо — интернационалисташ» яха театрализованни концерт хилар.

Трамвайно - троллейбусни управлене клубе № 19 йолча юкъерча школа дешархой тIемахой - интернационалистаца, трамвайни парка цеха мастераца Хажахмадов Салманаца вIашагIкхетар хилар.

Цу акцей лоархIаме итог — эскаре гIулакх даь баьначар проблемашта теркам тIаозар. Акци чакхъяьначул тIехьагIа цу лостамагIа беш бола болх юкъагIбаьккханзар. Профсоюзий обкомий балха планашка — тIемахошта - интернационалисташта льготаш яларах дола хьаьда де дезараш.

«ХIаьта халкъа къаман гIулакхаш чIоаггIа лархIаро, цу ханна, хулаш латтача событешта принципально мах баро мара тIо дергдац вIашдухьаленаш эшае, нах тебе, социалистически юкъарча вахара нормашка юхадерза», белгалдоаких КПСС платформа проекта тIа. ХIаьта культура учрежденей болхлоша шоай декхар лоархI из керттера гIулакх кхоачашдар.

Е. ПРОКОПОВА,
облсовпрофа халкъа кхоллама союзашта юкъерча ЦIен инструктор.

Парторганизацешка—отчеташи хоржамаши

ДЕРРИГА А ДИКА ДА, ХIАЬТА А...

Укх деношка «Нефтемашсервис» яхача Къулбаседа-Кавказски центре отчетно-хоржамий собрани хилар. Из парторганизаци 13 коммунистахи цхьан кандидатахи латт, собрани кхы эргаш йоацаш лерраггIа дIаяхар, хеталора цар саготде бахьанаш доацаш санна. Цхьабакъда...

«Нефтемашсервис» Ростове кхачалца ерригача Кавказера, Астраханера, ерригача советски. Юкъерча Азера мехкдаьттапромысловик а шатеи буровикаштен гIулакх деш я.

Цун керттера декхар — мехкдаьттахой управленей заявкегIа Драгобычера, Сарапулера заводашкара оборудовани хьа а ийеш, потребителашта дIаккхахьийтар. Укхаза, ишттa тохкамаш ду отдел а я. Цун декхар гостай дикалла тIахьожам лоаттабар. Гуш махиллара «Нефтемашсервиса» чIоагIа шера а лоархIаме а болх беш я, цудухьа партийни организаце низ дIаккхача эшаш дукха моттигаш я укхаза.

Партийни организаце секретара яьча доклада тIара гуш дар коллектива производственни вахаре деррига а дика долга, кхоачашъяьй 1988 шера план, укх шера бархI бетта товарни продукци планах йоаггIачул 215 эзар сома маьха дукхагIа ехкай. ХIаьта а... Пренешка къамаьл даьча коммунисташка ладувгIаш гучадала доладелар деррига а доклада тIа дийцача тайпара дика доацилга. Партийни организаце балха кхоачамбоацараш долга.

Центра директора А. Г. Марулина белгал ма даккхара, партийни организаце секретара нов. Воропаева отчетни доклад во къаьнарча шаблонах кийчъяьяр. Цо ший выступлене тIа сихха отчетни хана яьча собраней (ерригa 9—2) план кхоачашъярен тIехкхоачашъярен цифраш хьоахаяр мара, коллективерча хьала кIоаргга анализ йинзар, динза дисараш белгалдаханзар.

Цхьабакъда, коммунисташа нийса йоахар, из партийни организаце декхар коллектива производственни вахара идеологически Iалашо ярах латт. ХIаьта из болх укхаза хьагуш бац.

Цкъа-дале укхаза коммунистий мугIараш эргадахара алсамдахара цхьаккха тайпара йоахо яц. Центре дукхача хана денз болх беш волча снабжене инженера С. И. Качаров парторганизаце секретарага нов. Воропаевга ер хаттара дир — парте Заводской райкома инженер Саутиев парте мугIарашка дIаца эцар сенца дувзаденна дар (мадарра аьлча, партийни организаце из цаI мара парте мугIарашка отта кийчваьвацар), Воропаевс йист ца хулаш латташ тоъал ха а яьккха низткъала аьлар, из вай во кийчваьвар.

ХIаьта партийни организаци, е цун секретарь мара кхы малав парте отта керда член кийчве везар? Водитель Д. С. Исаевс а кхыча коммунисташа а даь из хаттар дала жоп доацаш дисар.

— Вайна массанена ховш махиллара,—аьлар ше къамаьл деш коммуниста Марулина, — мехка хIанз ира латт къамашта юкъерча гIулакхех дола дош. Далла ба хоастам, вай республике деррига а дика долаш. Нохчийи гIалгIайи халкъаша эхь-эздел леладар хьаьша лархIара бахьан долаш республике кхычахьара баха хьабаьхка нах шоай цIагIа санна хеташ бах. Цхьабакъда коридорашкара хьахоз цу темах дувцаш дола къамаьлаш, цхьаболчар ца доагIар, кхыча къамех болча наха новкъа хургдар дувц. ХIаьта партийни организаце ший собране хIана ювцац из тема, ишттa, дукха ха йоаццаш араяьнна «ХIанзарча хьалашкарча парте къаман политиках» йола КПСС платформа проект? Из да дешархоша кхетадеш махиллара, вай ерригача общества эггара чIоагIагIа дагадоаллачарех цаI. Цхьабакъда, из а дала жоп доацаш дисар.

Коммунистий собрани дIаяхьара хьалага хьежача гIадвугаш цаI дар — укхаза хоалора коммунисташа шоай производствана йоакхо елга. Цунах дувцар мугIарерча болхлоша, юкъерча а лакхерча а звеной кулгалхоша. Масала, водитела Эльмурзаевс кулгалхоех бехк баьккхар транспортникий йоакхо ца ярах.

Паркера дуккха мовхьаш кхухьа «КамАЗ», «МАЗ», яха автомобилаш бIаь процент араювл. Цхьабакъда, хIанзарчоа... Автомеханикана чIоагIа низ бу, цхьаккха тайпара запасной оатхалаш лац, кхыметтел ремонтни база яц.

Лакхе белгала ма даккхара, «Нефтемашсервис» центра йоккха территори чулоацаш болх бу. ХIаьта укхаза автотранспорта балхах, цо тешаме болх барах тийша геттара дукха да.

Отчетно - хоржамий собране коммунисташа даьча къамаьлашка ладийгIача укхаза деррига а дика дац.

Качаровс къамаьл деш белгалдаьккхар, каст - каста автотранспорт линие тIа араювлара график телхаеш хилар. Масала, снабженцаша бархI сахьат даьлча хургйолаш машина хьахьийхача из 10—12 сахьат даьлча мара хьаягIац, ишттa, цхьаккха хIама ца деш цунга хьежаше балха ди дIадода.

Снабженций бехк агIа транспорт сеца латташ а моттигаш нийслу. Цхьайолча хана дуккха мовхьаш кхухьа автомобиль диззача дийнахьа цхьан предприяте наIар тIа а лаьтта сайрийна яьсса гаражагахьа ерз. Предприятена цхьаккха пайда а ца беш, водитела алапи а доацаш.

Мадарра аьлча, отчетни юкъа партийни организацеи цун секретарои шоай собранешка цкъаь цкъа хьоадаьдац из лоархIаме дош.

ХIаьта коммунисташа нийса критика йора шоай секретара.

...Лакхе белгал ма даккхара «Нефтемашсервисера» хьал дика да. ХIаьта а... Партийни организаце хьатIадоагIача шера шоай болх хьадда эргабаккха, балха процесса кIоаргагIа анализ е еза.

А. САДУЛАЕВ.

ШийтталагIча пятилетка диълагIча шера Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача установкашта юкъе яьржача социалистически яхье даим хьалхалатташ хьайоагIарех я ЛЧ-35 яхача установка коллектив. Дерригача технико-экономически хьокхамий паччахьалкхен план тIехкхоачашйир цо дIабахача бархI бетта. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахийцар ихо эзар тонн мехкдаьтта продукци. Заданел дикка лакхъяьй къахьегама овсарле. Эзараш сомий маьха кхояьй бийдал, электроэнерги, кхыйола материалаш.

Уж толамаш доахача дизза дакъа лаьцад воккхагIвола оператор Бадиков Валерий Иванович керте латтача смена технологаша. Массаза а укхазарча сменашта юкъе яьржача яхье хьалха латташ хьабоагIа уж. Цхьа моттиг нийсъялийтац цар шоай бехкагIа технологически режим толхаяь установка коллектива балха тIа хьовзам хилийта. Цун керттердар да смена кулгалхочо ший декхараш массаза а цIена кхоачаш а деш, доаггIар ший карарча технологашкара хьадехар, коллектива къахьегами социалистически яхьи кхетамца вIаштIехьяккхар.

Башха-дика кулгалхои производственники хинна ца Iеш, доккха дакъа лоац цо юкъарча балха тIа а.

СУРТА ТIА: воккхагIвола оператор В. Бадиков.

А. АЙРАПЕТОВА сурт.

Iана накъадолхаш

ЧусоцадаьчуI тIехьагIа Iангара доахаш хьайбаш кхабара ма хулла дукхагIа доакъар Iалашде гIерташ боахк хIанз Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхоза къахьегамхой. Беррига теркам силос кийчъяра тIабахийтаб. Из болх мишта лел хьажа даха укх деношка цу боахаме хилар тхо.

Iуйрийна итт сахьат даьна ха. Тхо да силоса хьаккIаш чуэцача кхай тIа. Уж хьокхаш йоаллача комбайно кха «дуаш» санна хеталу. Сихъяц ший «болата говр» из лелаеча механизатора Мержоев Абукара.

— Планага хьежжа бале а, оаха лийрххIача тайпара дика бац хIара гектара тIара боала хьувкъам, — дувц колхоза правлене председатела Костоев Мувсас — Из бахьан долаш юхе хIама ца юташ хьажкIаш цIена чуэца гIерт Абукар. Цунна из карагI а доал. Хьажал шо шоаш.

Комбайна лерагIа гIаьххьа никъ бир оаха. Оттабеча боарамал а лохагIа—итт-шийтта сантиметр мара кхы лакхагIа хургьяцар хьажкIай гIадам хоададаьчул тIехьагIа юхеюса юхьигаш. Цхьабакъда, хьажкIа ..лордаш нийслора кхай тIа ухнаш каст-каста.

— Комбайн мел шортига яхийтарах, аьта моша доакъар машиний кузова чу цо чудуллача хана, михо дIахьо лордех йокъаеннегIа яраш, — йоах М. Костоева. — Цхьабакъда, уж а ютаргъяц царех пайда ца эцаш. Кхоана укхаза колхоза доахан арадоахаргда доажаде. Цар цIенъяь хьалохьаергья хьажкIа лордаш.

ХIара итт минот яьлча хувцалу комбайна юхера машина. Хьалйизача сиха дIайод из фермагахьа, силос йоллача. Цхьабакъда, дIавахалехьа шоферо ше из мухь дIахьолга тешал деш лаьрхIа леладеча журнала тIа кулг язду. Йоккха яц цу колхоза чуйоагIа Краснооктябрьски яха юрт. Боахаме мел доаллар дука гуш хул нах — шоай тайпара халкъа тIахьожамхой. Цудухьа колхоза рузкъа тIакхайдар сиха гучавоал.

Геттара раьза ва колхоза гулгалхо силос йоллаш боахкачар беча балха а.

— Сих а ца луш къахьеггаше а, норма тIехкхоачаш на еш ди дIадахийтац Мержоев Абукара, цо чунийцар кхай тIа дIаккхухьаш боахкача шофераша Галаев Тархана, Фаргнев Мухарбика, Белхароев Махьмада, Фаргнев Махьмада, кхычар, — йоах М. Костоева. — Вешта, укх шера 2400 тонн силос кийчъе езаш я колхозе планагIа. ХIанзле 1200 тонн гаргга еллай кIоагашка. Из тайпа доакъар лаьрхIачул дукхагIа Iалашде карагIдаргхиларах теш.

Силос чуйоллаш бола кIоаг шурий ферма коа ба. Цун заведующи Зангиев Тайсум ше ва укхаза беча балха тIахьожам лоаттабеш. Кхай тIара хьаена машина сихха Iойоасса а йийя, моша доакъар кIоага тIа гIолла дIанийс а дия цунна «аьшк» тоха йолалу еза гусенични трактор. Из болх къаьстта теркам тIабохийташ бу.

— Моша доакъар кIоага чу чIоагIагIа Iо мел тоIаду дикагIа хургья силос, — йоах Т. Зангиева.

Силоса чам тоабара, цун хьоанал лакхъяра кIоага тIа гIолла биллача мошача доакъара хIара тIоана тIа тух, карбамид, кхытайпа микро, макро хIамаш товс, технологе дIадехача боарамга хьежжа. КIоаг дIакъовлаш цу тIа диллара хьалхе хьадена дIаоттадаьд ча а.

Доахан чусоцадара тIатеIIа кийчъеш я ферма а. ГIулакх доаца нах. доалахьа леладу хьайбаш чуухаргдоацаш коагонахьа керда карт еш вол ший шин новкъостаца Зангиев СаIид, моттигарча материалах — хьунагIа даьхача гIурактехех пайда эцаш.

Дахчан ардах яц колхозе цу гIулакха дIаяхийта. Тоъал из йоацаш чIоагIа хало хьег хIанз хьайбай помещенешкара кIийле, кораш, наIараш тоаеш. Эшачох, йоагIачох шера 20 процент а лац цу боахама гIишлон материалаш тIеххьарча ворхIбархI шера. Цу гIулакхага дIаIема, Зангиев СаIида санна, дукхагIа моттигарча материалех пайда эцаш тоаю ферма помещенеш.

Из болх беш доккха дакъа лоац хьайбаш леладераша шоаш а. Эшача пенаш хьоахаш, кIира тохаш къахьег доярка ша Пидиева Фаде, цун йоIа Лайлас, Точиева Любас, Зангиева Мансурта, кхычар.

Лоацца аьлча, шоай низ дIаккхоачар деш боахк хIанз цу боахама къахьегамхой Iангара дахара хьайбашта мамогга дикагIа кийчо е гIерташ.

М. ХАМАТХАНОВ.

Хьувкъама раьза ба

Укх шера планагIа паччахьалкхенна 6300 тонн баьцдаараши 4200 тонн соми дIабала безаш ба Ачхой-Мартановски района «Орджоникидзевский» совхоза къахьегамхой. Цу продукцех цхьа помидораш дIаяла еза 3855 тонн. ХIанз тIатеIIа чуэцаш я уж. Из болх мишта вIаштIехьбаьккхаб хьажа даха укх деношка цу боахаме хилар тхо.

Довлетгиреева Дагмана кулгалдеча кхойтталагIча бригаде кхаьчар тхо эггара хьалха. Дукха ха я из цу боахаме болх беш йола. Йоккха балха опыт Iоаяь а я. Из керте латтача коллективо баьцадаараш кхедара план кхоачаш ца еш шу хиннадац хIанзалца хьа. Нахаца таръяла ховш йолча, оза безам а ца беш массаргара цхьатарра болх хьабеха ховча цо аьнар ду бригаде, коллективе барт ба. Цу гIулакхаша толамаш а доахийт. Масала, соахка боахаме яьржача социалистически яхье пхийтта бригадана юкъе хьалхара моттиг яьккхар цо.

— Август бутт болалуш чуэца йолайир оаха помидораш, — дувц Дагмана. — ХIаьта ерригаш а итт гектара тIа я. Хьагул а яь, хIанзле 240 тонн совгIа дIаеннай оаха уж паччахьалкхенна, е шера планал 20 тонн дукхагIа. Из толам баккхийтараш я эггара хьалха ШовхаловгIар, ТепсаевгIар, ТемирбулатовгIар дезала подрядагIа къахьегаш йола звенош. Во лаьтта хилац, хул во дай, оал халкъа юкъе. Уж дешаш бакъдир цу звеноша. Са тессача денз боад къовлабаллалца кхай тIа хулар хий дуллаш, оасар дIадоаккхаш, помидорашта лазар ца кхетийтара молхаш етташ. Шийна даьча доаллага хьежжа беркат а делар лаьтто. Помидораш дIаялара хIанзле шишша план яьй цар. Вешта бригадо кхы а кIезигагIа яле 60 тонн чуэцаргья хийца.

Помидораш санна геттара дика хьийкъаб бригаде 32 гектара тIа дIабийна хинна хох а. ХIанзле чуийца баькхаб из. ХIара гектара тIара 20 тонн яьлар, план 16 тонн йолаш. Эггара дукхагIа чубера из гектарницаша Лабазанова Халисата, Шахбиева Зарас, кхычар.

Д. Довлетгиреевай бригада кхашта юхxе ворхIалагIча бригада кхаш а. Цунна кулгалдеш вола Исмайлов Хасамбек совхозе дика вовзаш а сий деш а саг ва. Дукха ха я из цу бригадана керте латта. Хадданза лех цо хьувкъам алсамбаккха йиш хулийта таронаш. Каст-каста дагавуьл совхоза специалисташца, гIулакх дог лаваш болча кхыча бригадирашца, кхаш леладерашца. Цунна массе хана дагадоалла гектара тIара махулла дукхагIа доакъар даккхари ахчанца а рузкъанца а коллективера болхлой Iалашбари. Из хоалуш дар цо тхоца къамаьл деш а.

Еррига а 14 гектара тIа я цу бригаде помидораш. Цу тIара паччахьалкхенна 321 тонн дIаяла езаш я уж. Планах лоархIаяьй хIанзле из бригада а. ХIаьта цу коллективера коммуниста Умарова Себилас, Маргашвили Хеде кулгалдева арендни дезала звеноша социалистически декхараш а кхыметтел кхоачашдаьд.

Баьцадаараш дIадалара шоай укх шерара планаш тIехкхоачашъе низ дIакхоачаргхиларах шеко яц пхийтцалагIчатаа?

талагIча бригада кулгалхочун Хачукаев Сайд-Ахьмада а. Цхьабакъда, раьза вац из Самашкински консерваш еча завода кулгалхошта.

— Фу дергда а хьанга латкъаргва а хац, — йоах цо. — Помидораш чу а йолаш оаха дIатела яшкаш юхахьалац-кх тхона. ХIанзле йиъ бIаь яьшка гаргга я кх заводо юхаяла езаш. Деха а кIордадаьд. Цул совгIа, оаха цIена, кердаяраш дIател, хIаьта тхога юханхоачараш дукхагIча даькъе еха хул. ХIара яьшка мах — 1 соми 42 кепиги. ХIаьта дIалархIалаш хIанзле тхона мел доккха зе хиннад. Укх шера нийс эзар хьанийцай уж совхозагара. ТIеххьара царех жоп дала дезар со а ва.

Бакълув бригадир. ХIанз сихдаь баьцадаараш, сом чуэцача хана чIоагIа эшаш я яьшкаш. Уж ца тоъаш арендатораша хало а хьег. Цар безам ба тIахьежача а вешта а дика йолаш шоай продукци из нйерашка а заводашка а дакхачийта. Цунах тийша хургба дIалуча баьцадаарех лургбола мах а. ХIаьта лаьрхIар, дагалаттар чакхдаккха йиш хилац тоъал яьшкаш йоацаш. Из бахьан долаш шозза зе хул арендатораша.

Геттара раьза ба совхоза кулгалхой Грозненски педагогически училища студенташа хьувкъам чуэцаш даьча новкъостала. Ши бIаь саг вар цигара цу боахаме июль бетта денз сентябрь болабаллалца къахьегаш.

— Цига тхо духхьашха дар, хьалха хиннадацар, — дувц студентий отряда начальника Г. Н. Гуреевас. — Бакъдар хIана алац, деррига а дезаделар тхона совхозе: дахара тхона хьакъоастаяь моттиг, болх, гонахьара нах. Къаьстта а баркал ях оаха совхоза директора Бисултанов Шамхана. Каст-каста хулар из тхо дахача лагере, лерттIа салаIара а болх бара а эшачунга хьожаш. Керттерча даькъе сом, помидораш чуэцаш болх бир оаха.

Къаьстта дика къахьийгача студентий цIераш йоахаш эггара хьалха совхоза кулгалхоша белгалбаьхар Джанаралиева Малика, Дорошенко Ира, Арутюнова Анджела, Сапрыкина Наташа, кхыбараш. Балха норма 130—150 процент кхоачаш ца еш наггахьа мара ди дIадахийтацар цар.

В. КУРБАНОВ.

МЕХКДАЬТТЕИ ГАЗИ ПЛАНАЛ ТIЕХ

Вай республикерча мехкдаьттеи гази йоахача управленешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхалаттачарех цаI я «Малгобекнефть» НГДУ коллектив. Цхьаккха бутт дIабахийтабац цо тIанийца декхараш дикка тIехкхоачаш ца деш. Цхьа шуи бархI бутти бизаб НГДУ мехкдаьттахоша самофинансированеи йиззача хозрасчетеи кердача системагIа къахьега. Цу юкъа дикагIча оагIорахьа шуи балха тIа хувцаденнар фуд? — аьнна шийга даьча хаттара жоп а луш, «Малгобекнефть» НГДУ начальника Газиев Каит Юсуповича аьлар:

— Ховш махиллара цу кердача системагIа къахьегача коллектива балха тIа керттердар да бухсоцаш къахьегамах хьахулаш дар. Из дика кхетадаьд ерригача цехий, производственни участкай коллективаша. Цудухьа шоаш доаккха мехкдаьттеи гази дукхагIа хилийтара болх ца беш латтача къаьнача скважинашта капитальнии лаьттан кIален ремонт а еш, уж болх бе йолайолийт цар, тIоанашкара «Iаьржа дошув» цIенагIа хьадаккхара тIаерзаяь чакхйоах дукха организационно-технически мероприятеш. Цар чотагIа бIаьш тоннаш мехкдаьтта доах.

Уж а кхыдола а балхаш дарах дерригача технико-экономически хьокхамий бархI бетта план дикка тIехкхоачаш а яь, мехкдаьттеи газовни промышленноста болхлой Денна, ишттa МагIалбика 50 шу дизара цIейна дика къахьегама совгIат кийчдаь накъаера НГДУ коллектив. Паччахьалкхен планал тIех цо даьккхар 6400 тонн совгIа мехкдаьттеи итт миллион кубически метр гази.

Ший потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш а дизза кхоачашдаьд цо дIабахача бархI бетта. Къахьегама овсарле планагIа лаьрхIачул йиъи ахи процент лакхъяьй мехкдаьттахоша. ЙоагIачул дукхагIа продукци маьхалъяккхарах, бийдал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах цар укх шера производствана кходаьд 11 миллиони 300 эзарн сом.

Уж производственни толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, массаза санна НГДУ цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIарех я Акинин Александр Васильевича кулгалдеча йиъ-лагIча промысла коллектив. «Малгобекнефть» НГДУ коллективо планал совгIа даькхача мехкдаьттахи газахи дукхагIдар цо даьккхад.

К. БАШИРОВ.

КЕРТТЕРДАР ЧАКХДАЬККХАД

Укх тӀеххьарча шерашка хадданза тӀехьаюсаш, паччахьалкхен декхар дукха тӀадусаш хьайоагӀачарех яр Нохч-ГӀалгӀай «Терек» яхача производственни мебельно-дахчан хӀамаш еча объединенена чуйоагӀача Ермоловски ДОК-а коллектив. ДукхагӀча дакъе цун бехкагӀа тӀехьабусаш бар бӀарччача объединене мебельщикаш а. Иштта эсала ДОК-а коллективо болх бар дукхагӀча даькъе дувзаденна дар цигара оборудовани, производственни мощносташ къаенна, тишъенна хиларца. Долче, из кхоачамбоацар дӀададкхара Ермоловски хьу чакхйоахача комбинате (ДОК-е) капитальни ремонт е лаьрхӀар. Дукха йӀаьх а ца йолийташ, сихха чакхъяккха езаш яр из.

Цудухьа чӀоагӀа тохабенна, хьинар кхо ца деш къахьийгар объединене ремонтникаша. Долче, йиллача хана, цхьан бетта чакхъяьккхар цар ДОК-е еш йола капитальни ремонт. Из чӀоагӀа эшаш дар арахеца древесностружечни плиташ дукхагӀа а хулийташ, паччахьалкхен план объединене коллективо толамца кхоачашъергйола гӀулакх дара, хьаеш йола плиташ тӀа-тӀа дикагӀа хилийтара. Ремонт чакх маьлннайий, долче, тахан цунах хьахиннар а даьнна беркат а малагӀа да? — аьнна хаттар дир тха штате воацача корреспондента ДОК-е капитальни ремонт яра кулгалдаьча объединене керттерча инженерага В. М. Джунаговга, технически отдела начальникага Ю. В. Кулаковга, Ермоловски ДОК-а древесностружечни плитай (ДСП) цеха начальникага С. М. Алматовга. Цар дийцар:

Капитальни ремонт еча де лаьрхӀа мел хинна балхаш чакхдаьннад. Ермоловски ДОК болх беш йолча 25 шера тахханалца цига ца даь хӀама да из. Оборудованена реконструкции модернизации еш, капитальни ремонт яьй, мехкарча отрасла хьалха латтача предприятешка техка кердадараш юкъедоаладаьд. Капитальни ремонт еча дакъа лоацаш хилар Ростовера, Харьковера, Армавирера, «Грознефть» производственни объединенера, «Грознефтемаш» заводера, «Севкавпроектнефть» конструкторски бюрора, «Красный молот» заводера, Горгеплоизоляцера, кхычахьара специалисташ. ЧӀоагӀа теркам тӀабахийта безаш моттиг яр прессана капитальни ремонт еча. Дуккхача шерашка цхьаннха тайпа ремонт а ца еш, болх байтарах гоамъенна яр из. Хьалхарча даькъе из нийсъяра цунна тӀера мухь байбе бийзар, цун тӀера ерригa плиташ Ӏояха йийзар, тӀаккха технологен кхерамзлен техникан дӀадехарашка хьежжа юха дӀаоттае йийзар кердаяраш. Из болх толамца чакхбаьккхар. 140 миллиметрови 15 плитана метта дӀаоттайир 120 миллиметрови 17 плита, цунца цхьан ханна лакхйир конвейера сухал, цхьан запресовка мощность дикка лакхйир. ДСП кубически метра 1,65 условни единицана метта хьае йолайир ДСП кубически метра 1,9 условни единица. Технологега хьежжа хьайоала йӀовхал дукхагӀа хилийтар прессови ечунга дӀа а кхоачийташ. Бухсоцнаш цеха коллектива балха тӀа цунах хьахулаш дар да цун къахьегама овсарле 13 — 15 процент лакхъялар.

НитгъагӀа керда плиташ оттаярах, обогревательни плиташ кердачарца хувцарах вӀаштӀехьдаьннад боагӀача боарамагӀа плиташка йӀовхал хилийта, кӀезигагӀа йӀовхала энерги зехьа йоае. Ховш махиллара, реконструкцен модернизацен керттерча декхарех цаӀ да арахецача древесностружечни плитай дикал лакхъяр. Из декхар а кхоачашдаь хилар хьакъекхар ДОК-а коллектив болх бе йолаеннача хьалхарча деноша.

ДЦ-10 яхача станокан накопительни транспортераштен реконструкци а яь, цхьайола транспортераш ца эшаш хиларах дӀальхар, дикка кӀезигагӀьелар зехьа йоаеш хинна электроэнерги.

ДОК-рча кӀувна цехе (хӀанз цига болх беш йола шиъ а йоацаш) кхы цхьаькха а керда реактор дӀаоттайир цига. Цо вӀаштӀехьдоалийт цехе арахеца продукци 30 процент дукхагӀа хилийта, дикка лакхъяьй цеха коллектива къахьегама овсарле, предприяте хӀанз таро я товарни продукци санна кӀув бохка. ХӀанзарча хьалашка, кӀув чӀоагӀа хала корабоагӀаш хиларца дувзаденна, цунах дика беркат даргда предприятена.

Капитальни ремонт еча, оборудованена реконструкции модернизации еча деррига а дӀадахийтар 500 эзар сом мара дац. Шин-кхаь дийнахьа оттаяьча технологически режимага» а яьнна, болх бе йолаелар предприяте. Ший технически хьалашка а мощностага а диллача ДОК-а коллектива хӀара дийнахьа низ кхоачаргба 250 кубически метр древесностружечни плиташ арахеца. Отрасле хӀанз йолаш йолча расчетех из хул шера 120 эзар кубически метр ДСП.

Капитальни ремонт еча дакъа лоацаш хилар Ермоловски ДОК-ра, керттерча предприятера, «Союзоргтестехмонтажера», кхычахьара 150 специалист.

Ӏ. МЕРЖОЕВ.

«Советская культура»—90

КПСС ЦК соцамга хьежжа хьатӀадоагӀача шера «Советская культура» яха газета кӀира цкъа мара арадувргдац.

«Советская культура» яхача газета кӀира цкъа араювлаш йола керда «Экрани сценеи» яха приложени хургья. Цул совгӀа, цун хьалургья «Строительная газета» яхача газето арайоахаш йола приложени.

Из газет «Правда» яхача издательства полиграфически базе, иштта, вай мехка дуккхача городашка, цу даькъе Ростове кепатох, хӀаьта, из цигара вай республике хьаухийт. Шера газет яздайтара мах — 7 сом 80 кепиги.

Соахка денз Грозне хьа а йийла, болх беш я «Советская культура» яхача газета общественни приемни. Цун адрес: Маяковске ул., 92. Кепайоазон цӀа, комната 721.

Цхьаболчарна хет, «Советская культура» яха газета — духхьал культуран искусстван проблемаш мара ца ювца ведомственни издани, я аьнна. Из иштта ца хилар къаьгга хьахьокх газета тӀеххьарча номераша. Цар тӀара дешархочоа корайоагӀаргья вай общество демократии гласности дегӀаккхувлара, мехкареи доазол дехьареи социально-культурни вахара, политически экономически реформа проблемашта хетаь йола тайп-тайпара материалаш. Вай мехкарча деррига халкъий лакха нравственность, духовни культура ювцаш йола темаш хьатӀадоагӀача шера а редакце планашка лоархӀаме йолаш юсаргья.

Цу газета общественни приемне заведующи хиларах тарра аз сай коллегашкара — «СК» журналисташкара дийхар «Сердало» яха газет дешараштa 1990 шера шоаш бе лаьрхӀача балхах дувцалга.

Соломонов Юрий, редколлеге член, газета марксистско-ленински эстетикеи коммунистически кхетам балареи отдела редактор.

— Отдело лерхӀ, вай общества еча перестройка чоалханера процессаш хьахьокхаш йола материалаш кепаетта. Ӏаьдала структуре хувцамаш хиларах, тоталитаризм тӀа ца эцарах, Ӏаьдала халкъацара йола хийрал эшаярах, общественни боламаш дегӀакхувларах, иштта, кхыйолча темаех лаьца дувцаргда газета ший оагӀонаш тӀа хьатӀадоагӀача шера. Тхо укх хаттарашта жоп дала хьожаргда: малагӀаш да перестройка керттера низаш? Мишта кхетае еза халкъа фронташ, формальни йоаца объединенеш? Фу бахьан долаш къовсам лоаттабу цар? Фу дергда консервативни низаца реформаш кӀоаргьялча? Сенах латт граждански общества маӀан, малагӀа проблемаш я из хьаяра наькъ тӀа? Иштта кхыча хаттарашта а.

Иштта тха газета оагӀонаш тӀа хургья дешархошта йовзаш йола ер рубрикаш: «Даймехка запискаш», (Чаадаевгара денз Бердяевга кхаччалца йолча культурни тӀехьаленех дувцаш), «Саг исторе контексте» (хьалха хиннача тӀехдикача нахах дувцаш), «Керда явлени: портрети автопортрети», «Репортажа комментари ю специалиста», «Неформальни лидер». «Забастовка» яха, иштта кхыйола керда рубрикаш хургья. Отдело лерхӀ дешархошта Малхбоален халкъий культурни философски тӀехьаленех дувца. ХьатӀадоагӀача шера денз газета оагӀонаш тӀа лоархӀаме моттиг дӀалоацаргья бусалба дина культура дешаша. Къаьстта теркам тӀаозаргба къамашта юкъера гӀулакхаш дегӀакхувлара проблемашта, федерализма, къаман культураш дегӀакхувлара керда формаши концепцеши лахара.

Газет дешараш вӀашагӀкхетаргба тха массазарча автораша — Ӏилманен культуран керттерча деятелашца, йоазонхошца, публицисташца, СССР халкъа депутаташца, царна юкъе ба Ю. Афанасьев, О. Богомолов, Ю. Левада, Г. Попов, Ю. Черниченко, М. Баглай, Д. Лихачев, иштта дуккха кхыбараш.

Качурин Валерий, газета социально - экономически проблемай отдела редактор:

— Тахан фу дагадоал советски сага? Экономика, маьхаш, тикашкара аргӀаш, социальни нийсхо лораяри вахара хьал-таро дӀа-са екъари, кооперативни болам е индивидуальни деятельность дегӀакхувлара формаш, — уж а дешархошта дагайоахка кхыйола а темаш газета оагӀонаш тӀа ювца лаьрхӀа да тхо. Цунца цхьана, производитело потребителa хьакъехьа лелаеш йола диктат эшае таро луш йола способаш хьахьокхаргья газето. Иштта оаха цӀена саг хьалкхевара наькъаш лехаргда.

«Социальни проблема: проблемага хьажар», «Министерстве запрос яр», «Даймохк», «Вай гӀайгӀа ю Лаьтта», иштта кхыча а тхоай рубрикашта кӀал материалаш кийчъергья оаха.

Отдела юкъмоттиге хургья творчески союзашкара перестроечни процессаш, культура цӀеной, клубий балха опыт, тахан культпросветболхлочоа дага мел доалар.

«Со наьха паспортага хьежац», «йиӀий воӀаца хинна къамаьл» яха СССР халкъа артиста Эсамбаев Махмуда выступлени а иштта Нохч-ГӀалгӀайченера кхыйола публикацеш а дешархоша чӀоагӀа дика тӀанийцар.

Каменев Анатолий, редколлеге член, газета партийни вахара отдела редактор:

— ТӀеххьарча хана керттера а хинна дӀаоттай газете партийни тема. Газет дешарий а иштта партийни вахара проблемаш къестаеча тха а. журналистий, теркам тӀадувз общество-а парте а хулача перестройка, демократизаце процессаша. Цунна доала къаьгга тешал да — аз кулгалдеча партийни вахара отделе ди тӀехьа дикка дукхагӀа письмош ухаш хилар. Уж тайп-тайпара да. Тха цхьа выступлени йисац газет дешарий теркам тӀа ца озаш. Цар шоашта хетараш, проблемаш къоастаяра наькъаш хьалхадоахаш откликаш ухийт, иштта, кердача факташ дувц. Оаха дуккха письмош «Партийни вахара отдела почтера» яхача рубрика кӀал кепатохаргда. Вожаш тха кердача публикацей кӀийленга дувшаргда.

ХӀаьта проблемаш шортта я. КПСС XXVIII съезда кийчо яр — керттера декхар. Иштта политически система реформа яр, цунца цхьана, обществера парте функцеш, цун мехка вахарера моттиг, лоархӀам овлангара хувцар. Партийни вахара демократизаци яр, партийни комитеташта; цар аппараташтa перестройка яр. Партийни болхло — малав из хӀанзарча хьалашка — политически болхло е кулгалдара справкаш увттаеш вола клерк. Общественни вахара хьинар айдаро, халкъа вахарцара безам сомабаккхаро общественни боламаш, организацеш хьакхеллай. Неформальни боламо СССР халкъа депутаташ хоржача шоай низ хьахьекхаб, хӀаьта парти кийча йий царца конструктивни диалог е? Уж ерригa темаш керда яц, церех дукхагӀъяраш газета оагӀонашта хиннай. Дешархошта, хетаргахьа, дагайоагӀа хургья партийни болхлошца, Ӏилманхошца, общественни деятелашца оаха чакхъяькха «Политически диалогаш». ХьатӀадоагӀача шера оаха кхы а «диалогаш» ергья, хӀана аьлча, из дӀадех партийни форума кийчо яро.

Халахете а, оаха кхоачамболлаш теркам тӀаозац творчески коллективай, творчески союзий партийни организацешта. ХьатӀадоагӀача шера из гӀалат дӀадаккха хьожаргда тхо. Иштта, царна коллектива вахаре шоай моттиг хьалаха новкъостал дергда. Мадарра аьлча, тӀатеӀӀа болх бергба оаха. Оаха догдоах газет дешарашкара, кхы а дукхагӀа письмош ухаргхиларга. ХӀана аьлча, цар тхона темаш белгалъяха, кердача командировкай адресаш, тхоай хургйолча публикацей турпалаш хоржача новкъостал ду.

Ланхе мел аьнначо тӀатоха деза «Советская культура» яхача газета вай республиках лаьца материалаш кепаетталга, шоай выступленей действенностага кхача гӀертилга. Масала, дӀадахача шера газета тӀа кепатеха Гудермесера БХЗ хьалъярах дувцаш йола «Амбиции по традиции» яха статья парте обкома секретариата заседане йийцар. Из нийса, йоагӀаш язъяь а лаьрхӀа, редакце цу хьанъехьа жоп дайтар. Ховш махиллара, правительствос цу завода кхыйола продукци арахецара перепрофилировани яра йола решени тӀанийцай. Укхаза ала деза, выступлене а цу гӀулакха ший декхар кхоачашдаьд, аьнна.

Хьазцаргья вай укх шера кепатеха кхыйола материал. «Дом длиною в жизнь» цӀи йолаш яр. Из публикаци араяьнначул тӀехьагӀа редакце геттара дукха письмош даьхкар. ХӀаьта цига керттердар — болхлочунга, юрта вахача сагага, республика прокурор Ростов волча юкъа правоохранительни органаша цхьацца духьаленаш а еш, цӀенош хьал ца дайтар.

Халахете а, массаза кепайоазон дош адресатага дӀакхачац. ХӀанз а тӀехьа отпискаш ю. Укх шера февраль бетта газета тӀа кепатехар «Человек всегда конкретен» яха статья. Цу тӀа дувцар социальни сфера дегӀакхувлара йоаггӀа терко ца ярах, города кулгалхоша бойла бисача МадаговгӀар дезалца леладеча йирчача гӀулакхех. цар да-нана тоагӀнечески деннaчул тӀехьагӀа Октябрьски райисполкомо квартира ялара льготан аргӀагӀа лаьтта из дезал юкъарча аргӀа юкъебахьарах. Газета выступлени яьчул тӀехьагӀа Грозненски горисполкомо бойла дисача бераштa а царна доал деча консервни завода болхлочоа, ший квартира йоацача цар даь-вешийна Ш. Мадаговна а ши комната йола квартира яла Октябрьски райисполком декхарийла еш йола решени йир. Решени каькхата тӀа йисар. ХӀаьта, «Советская культура» яхача газете письмо яздаь цар даь-да У. Мадагов из гайна истори къасталехьа велар.

Дешархошка ала безам бар, газета деррига вахар — шун письмоех, шуцара бувзамах тийша долга. «Советская культура» яха газет тӀехьа тӀайоагӀача хана а дешархой тайп-тайпарча темаех дола письмош «Керда хетар», «Дешархочо хьалхадоах, из раьза вац, цо полемика ю», яхача а иштта кхыйолча а рубрикашта кӀал кепадеттаргда. Иштта, цо ший оагӀонаш тӀа перестройка чӀоагӀъяреи дегӀакхувлареи керттерча декхарех цаӀ лоархӀ.

С. БЕРДУКАЕВ,
«Советская культура» яхача газета общественни приемне заведующи.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

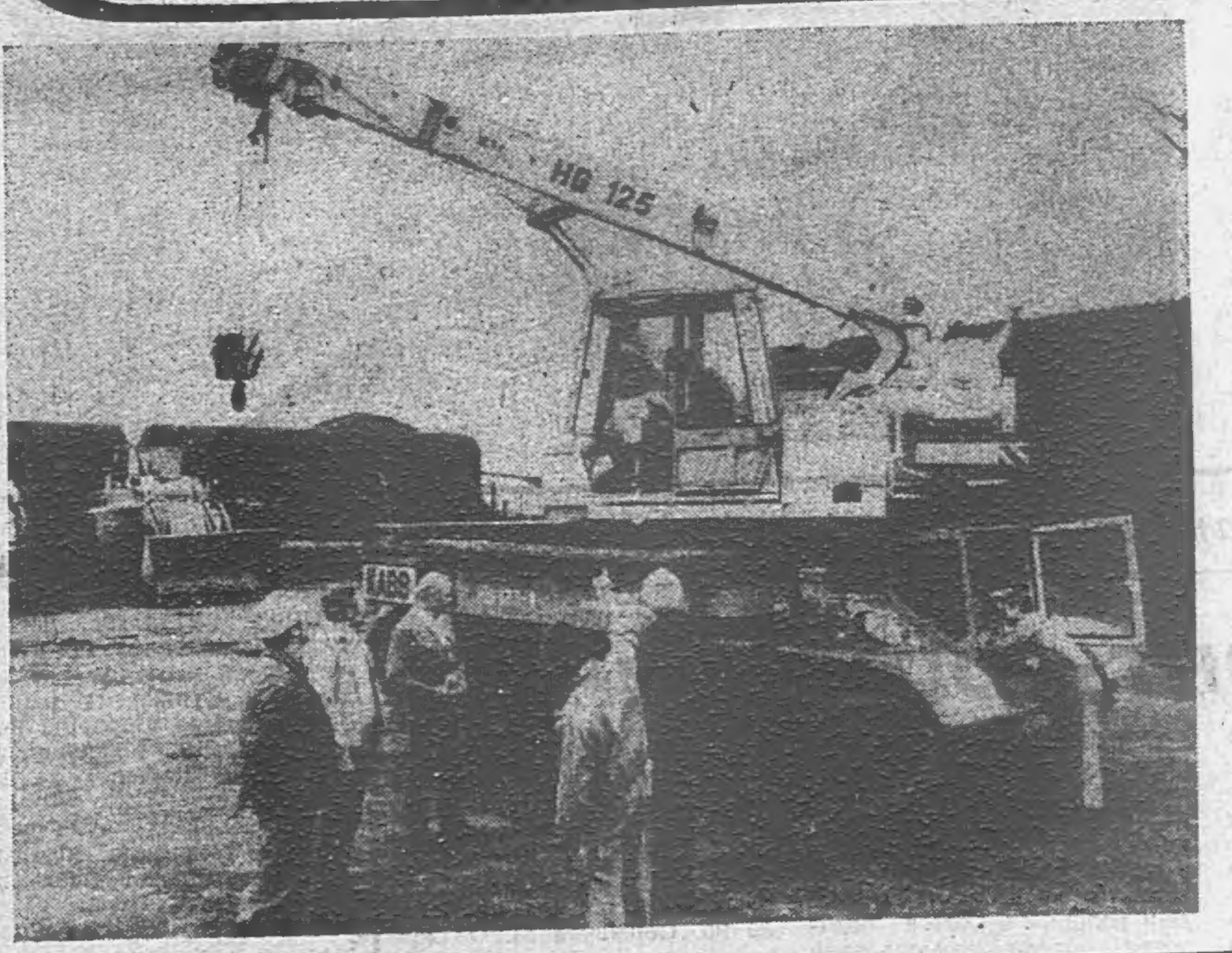

ГДР. Мехкара герзашцара низаш цхьан оагӀорахьара кӀезигдарах йолча правительства решенега хьежжа республике цхьадола танкови доакъош дӀадоахаш латт. БӀарчча хьайицача къаман халкъа эскара 600 танк дӀайоаккхаргья. ТӀема техникана халкъа боахаме пайда ийбергболаш переоборудовани ергья.

СУРТА ТӀА: Бэрвальде (округ Котбус) кӀора боакхача предприяте щий «керда вахар» дӀадоладьча танкех цаӀ. ХӀанз из 12,5 тонн мухь хьалъайбеш йола кран я.

АДН — ТАСС сурт.

ЮГОСЛАВИ ТАХАН, Е КРИЗИС ЯХИЛГА ФУД

Хетаргахьа, парижанина, пекинца, Москве вахача сага «кризис» маӀан тайп-тайпара кхетаду. Цхьабараштa из берригa дезал городал арахьарча вилле салаӀа баха, аьнна, кийчбеннача хана дӀайолаяь забастовка, шоллагӀчоа — городе гӀолла дӀа-са лела аьттув ца хилар, кхоалагӀчоа — из, фуннагӀа-моллагӀа даь шийна чӀоагӀа эшаш йола хӀама ца эцар.

Белградца — из кхыча тайпара кхетаю. Шин дийнахьа кризис яхача деша маӀанах со дӀаккхетае хьежар са лоалахо. Из геттара цецваьннавар со чӀоагӀа хьежача малхах лечкъаш, сай тӀормий бе а белла гаргарча супермаркет йолча оагӀорахьа водаш вайча.

«Минеральни хий, колбаса, нийслой, кхы хӀамаш эца безам болаш — вода со — аьлар аз — вӀиранденошка ада везаргвоацаш». Базар йоацача дийнахьа базар тӀа водача сага санна бӀарахьежар из. «Тахан пӀаьраска, маьхаш хувцалу ди да вайна», аьлар са лоалахочо. Кхы оаша яха практични воапча сона меттар маьхаш цхьан оагӀорахьа мара хувцадала йиш йий-теш, лакхадаларгахьа мара.

Кризис..., Кризис югославски ӀаьдалагӀа дукха маӀан долаш я: из товараши деш дола гӀулакхаши дӀа ца кхачар, уж шортта хилар, бакъда, наькъа эца таро ца хилар. Из йохкаш, дуккха ахча доаккха квартираш хилар (нагахьа санна, предприятеда, е банке валютни счет йолаш ца хилча эца йиш йоаца). Из хӀара дийнахьа газеташ тӀара шоай городе, республике, е лоалахарча къамашта юкъе къовсам латт, цӀий Ӏоух, аьнна, дешарах корта лозабалар.

Шовзткъа шу гаргга хьалха дунен тӀа эггара хьалха социалистически самоуправлене система практически дегӀакхувлара наькъ тӀа баьннача, цу наькъ тӀа дикка дукха гӀулакхаш карагӀдаьнна мохк, хӀанз политически вахарера вӀашдухьаленаш михьаръялар, бахача наькха реальни доходаш лохъялар, социальни а къаман а проблемаш къестаечара дезинтеграци хилар хьахьокхаш йолча чӀоагӀача кризиса эпицентре нийсбалар.

Югославера моллагӀчунга мехкара номер цаӀ йола проблема малагӀа я, аьнна, хаьттача, — шоана жоп лургда; инфляци.

ДӀадахача шера дунен тӀа цхьа Югослави мара яцар шоай юкхьанцара ахчан единица цхьа динара доацаш. Цхьаннегара пхеннега кхаччалца динара мах бола монеташ дӀадаьхад. Югославе хӀанз беглаш бу: нагахьа санна, хьалха тика тӀа киса ахча долаш дӀа а дахе, тӀормигашка продукташ а йолаш юха иха дале, хӀанз тика тӀа тӀормига чу ахча а дилле дӀа а дахе, продукташ киса а ехке цӀадоагӀа. Бегаш-м бегаш ма бий, бакъда цу ханна банкноташ арахецаш йола фабрика дийнахьен-буси болх беш я.

Денгара ди массаза доал маьхаш лакхлуш латт, цу даькъе чӀоагӀа эшача товарашта. Маьхка, шура, дулха, даьтта, городской общественни транспортаца дӀа-са вахара ахча тӀадеттлу.

Ховш ма хиллара, затраташи балхах эцаш дола алапии шоайла гаргa доаладе гӀерт, бакъда, официальни источниках бахача наькха реальни хӀама эцара таро дӀадахача шера нюлаца нийсдича ткъо процент лохъеннай. Масала, 1988 шера мае юкъарча алапех (хӀанз 2 миллиони 610 эзари динар хулача) 1.074 маьхка буханна эца йиш хиннайоле, хӀаьта укх шера мае 666 маьхка буханка эца мара йиш яц.

Мехка правительство инфляци дегӀаахар кӀезиг-дукха а соцадар духьа (хетаргахьа, шу чакхдоалаш из 1.100—1.300 процентага кхоачаргья), дукха ха йоацаш паччахьалкхен запасашкара дукхагӀа ялат, шекар, генарий даьтта хьакъостаде лаьрхӀар, из шин-кхаь бетта дохкаргда дикка лохехьарча маьхех.

ТӀехь-тӀехьагӀа мехка хьагуш да моттигера производителаш инфляцеца къовсам, производства интенсификаци яра чотагӀа продукце себестонмость лоха ца ещ, маьхаш лакхдарца лоаттабелга. Цудухьа Югославе кулгалхой валютаца дикка дукха затраташ е езача эттар доазол дехьара дикагӀа дӀаэцаш дола товараш эцарца, уж шоай даймехка хьадаьрел дикка дарегӀа дӀадохкаргда. ХӀаьта, хӀанз тикашкара дукхагӀбола продавецаш, керттерча даькъе, машинкай новкъосталца товарий маьхаш хувцаш ба, дукхагӀча даькъе, уж хьалхарча маьха ноль тӀатоха езаш мара хилац.

Югослави — дуккхача къамех бола нах баха мохк. Цун ялх республике даим цига даьхача халкъел совгӀа дукха кӀезига къамаш дах. ХӀаране гаргала ва массехк къамех бола викалаш. Цудухьа, къамашта юкъера гӀулакхаш леладара проблема серба, словенца, македонца чӀоагӀа лоархӀаме я. Халахете а цу даькъе Югославе деррига а дика дац.

Укх дуккхача шерашка хӀара югослаза — къаманга хьежа доацаш, чӀоагӀа новкъа долаш тӀаэц. Косово яхача автономни краера хьахоза хоам. Цига бахача наках дикка дукхагӀбараш албанцаш ба. Цунца цхьана Косово Сербе Социалистически Республиках къаста йиш йоаца дакъа, иштта дуккхача сербий, черногорций исторически хьабаьнна мохк ба. Албанцаша шоай оагӀорахьара «кхыча къамех болча наьха» хьакъехьа политически дискриминаци лелаю. уж мехкара арабаха гӀерташ. Белгалдаккха деза, из компании къаман, ма дарра аьлча, «этнически цӀенача Косова тӀехьа» яхача сепаратистически лозунгаца чакхйоах. Цигара каст-каста нах боабеш къамашта юкъе довнаш хиларах дола хоамаш ду. ХӀанз ситуацена тӀахьожам лоаттабу. Цхьабакъда мехка правительствана из крае цӀенхаштта де дезараш тӀаэцара наькъаца мара вӀаштӀехьдаланзар.

Югославе федерацена чуйоагӀа республикаш цун доазошка йоккхача автономе бокъо йолаш я. Цу факторах ший хана беркат даьлар. Цхьабакъда, хӀанз республикаш центрах тийша ца хилара гӀулакхо царех цхьачарна юкъерча гӀулакхаша драматически маӀан тӀаэцарга вигав. Югославски пресса шерра а ма ярра а хьахьокх къаьстъкъаьстача республикай кулгалхоша шоайла еш йола полемика. Дукха ха йоацаш Белграде хиннача СКЮ ЦК Пленуме белгалдоахар, къамашта юкъе дувла довнаш хӀанз коммунистий Союза кулгалхошка даьналга. Дукха ха йоацаш мехка дуккха эзараша дакъа лоацаш митингаш хилар, цар доакъашхоша хьадийхар къаман кӀийлен тӀа моллагӀйола конфронтацеш эшаелга.

Чурча вахаре мел ира проблемаш мара ца хиларах мохк хӀанз боккхача, дунен халкъашта юкъера лоархӀам болча событега хьежаш ба. Укх шера сентябрь бетта Югославе столице хургья дӀа ца ихийттача мехкий паччахьалкхенаштен правительствашта кертте латтачар аргӀанара конференци, СФРЮ-на из къаьстта лоархӀам болаш я. ХӀана аьлча, Югослави Индецен Египтацен цхьана дӀа ца кхетара болам хьаькхелларех я. Укхаза хиннай цар учредительни конференци. Ткъаь итт шу хьалха цӀн доакъашхоша Дунай, Сова яхача додача хина берда йистошка дӀаегӀа гаьнаш йоккхий хиннай.

ХӀанз керда вӀашагӀкхетар. Из чакхъяьлча СФРЮ аргӀанарча хана Боламе керте латта езаш я. Цу факто хьахьокх Югославе дунен халкъашта юкъера лоархӀам боккха хилар. Чурга вахарера кризисага хьежа доацаш, цо дӀахьокх деррига дунена ший общество тоаяра модель лехаш йолга, халонашца къовсам лоаттабе, уж эшаяра наькъаш лаха могаш йолга.

Нагахьа санна, сога хаьттача, хьона хетачох югославий оамалашта юкъера белгала яр малагӀа я аьлча, аз жоп лургдар — оптимизм. ХӀанз, укхаза дукхагӀчар оал «Деррига а тоалургда!»

Нийса йоах, деррига а тоа а лургда. Кризис мел чӀоагӀа мара ца хиларах из эшаяра белгалонаш гуш я. Цунна йола кӀийле Югославес социалистически дегӀакхувлара наькъа тӀа вахара ерригa сфераш хаьдда эргаяха лархӀар.

Александр БЕЛЬЯНСКИЙ,
АПН соб. корр.

Белград.

Специалиста хьехамаш

ЛоархӀаме гӀулакх

Хьахоададу моттиг

Дуккхача шерашка Ӏоаьча опыто хьахьокх сибирски даӀ яха лазар хьайбашта вай республика Ӏалама а хаоттама а хьалашна июле, августе, сентябрь бутт болалуш лоталга. Из даржаргдоацаш хьайбашта хьалххе а прививкаш е еза. ХӀара боахаме, юрта из болх хӀанз мишта дӀахьо хьожаш хила беза республика ветеринарни специалисташ. Къаьстта а боккха теркам тӀабохийташ, кӀоарга тохкамаш де деза хьайба делча цун бахьан гучадоаккхаш.

Клостридиозни лазарашка диллача стационарно лерттӀа хьал доацача Шелковской, Наурски, Надтеречни, Грозненски, Сунженски районий боахамашка духьал октябрь бетта даржа мегаш да жена юкъе инфекционни дола энтеротоксемия яха лазар. Из бахьан долаш дукха жа, къаьстта къонадараш юкъерадала мегаш а да.

Из кхоачамбоацар нийса далийтара юкъе 25 — 30 ди а долийташ укх шера даьча хьайбашта полианатоксинаца шозза вегитаци е еза. Уж балхаш чакхдаха деза октябре, хӀаьта ноябрь бутт болабалалехьа 10 — 12 ди хьалха.

Укх хана хьайбаш, къаьстта доахан цамогаш хул лектостероз яха лазар кхийте. Цу лазара духьала прививкаш е еза поливалентни вакцинаца.

ВӀалла а могадеш дац доахан лаьтта хий царна меладе, цу чу бераш лувчийта.

Туберкулезаца къовсам лоаттабеш республике хӀанзле бонкха болх чакхбаьккха боллаше а из юха даржара кхерам дӀабаьннабац, къаьстта а кхычахьара хьатӀакхувлача хьайбашта ший ханпахьен тешамен аллергически тохкамаш ца деча, из лазар кхийттад аьнна хет хьайбаш контрольно доа ца деча боахамаша. Иштта из нийслургдоацаш: Шалински, Сунженски, Грозненски, Гудермесски, Урус-Мартановски, Назрановски, кхыча районий керттерча ветеринарни лораша геттара чӀоагӀбе беза туберкулеза духьала профилактика еш боахамашка дечоа лоаттабу тӀахьожам.

Хьайбай помещенешта санаци яра хӀанзара ха къаьстта аьттув болаш я. Туберкулезах, бруцеллезах цамогаш хинна доахан лаьттача ерригача фермана е еза санаци, уж лазараш даржаргдоацаш. Цу фермашка боккха теркам тӀабохийташ дезинфекци, дератизаци е, механически уж цӀенъе еза. Помещенешка дахчан кӀийле хьа а яьккха, 15 — 20 сантиметр кӀоарга лаьттан тӀехьнахьара тӀоа дӀабаккха беза. Дезинфенци еш пайда эца беза 5 процент хлорка, 3 процент формальдегид, 3 процент натри, 1 процент глидарови альдегид а тохаш кийчбаьча маркхалах.

Хьайбашта пироплазмоз, франсанелоз яха лазар кхийтта а моттигаш нийсъяла тарлу республике. Из лазар даржаргдоацаш доахана цхьа процент хлорофос тохаш кийчбаьча маркхалаца обработка е еза.

Боарамал лакхагӀа тӀунал а йолаш ахканарча даьгӀенашка леладаь жа строгиташ, мониезаш, тизаниезаш кхийтта цамогаш хила а тарлу, къаьстта а ший ханханпахьа цу лазарашта духьала хьайбашта дегельминтизаци еш ца хиннача боахамашка. Укх шера даьча Ӏоахарашта къаьстта а кхераме да маниезиоз яха лазар. Цунна духьала къовсам лоаттабеш дерригача жа Ӏулашта юкъе Ӏоахарашта дегельминтизаци дӀахо дӀаяхьа еза, юкъе 25 — 30 ди а дуташ октябрь бутт хьатӀакхачалца. Къаьстта боккха пайда хул 5 процентах латтача хьоара суспензе ларда тӀа хӀара килограмм дозала 0,1 грамм кхоачаш хургйолаш фенасол а тохаш кийчъяьча раствораца Ӏоахарашта маьхий дийттача. Иштта пайда эца йиш я 1 — 2 процентах латтача медни купороса маркхалах а.

ХӀанз, йӀайха латтача хана ахканарча лагерашка леладеча доахангара йоккха шурий санитарни хьал лакха лоаттаде хало да. Из бахьан долаш доахан цӀена леладайта деза дояркашка. Цу гӀулакха тӀахьожам лоаттабе безараш — зооветеринарни специалисташ. Доахана шамараш дуллаш пайда эцаш дола хий каст-каста хувцийта деза, цунах 0,5 процент дезмол а тохийташ. Доахан деттача хана эша берриги гӀирс цунах пайда а ийца из биллачул тӀехьагӀа, стелажаш тӀа дӀаоттабаь, малх кхетача лоаттабе беза. Яьккхачул тӀехьагӀа шура талхаргйоацаш шел а еш махулла сихагӀа дӀакхахьа еза из чакхйоаккхача пункташка.

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарни Ӏилмай кандидат.

ПРОВЕРЬТЕ ПРАВИЛЬНОСТЬ ОФОРМЛЕНИЯ АБОНЕМЕНТА!

На абонементе должен быть проставлен оттиск кассовой машины.

При оформлении подписки (переадресовки) без кассовой машины на абонементе проставляется оттиск календарного штемпеля отделения связи. В этом случае абонемент выдается подписчику с квитанцией об оплате стоимости подписки (переадресовки).

Для оформления подписки на газету или журнал, а также для переадресования издания бланк абонемента с доставочной карточкой заполняется подписчиком чернилами, разборчиво, без сокращений, в соответствии с условиями, изложенными в каталогах Союзпечати.

Заполнение месячных клеток при переадресовании издания, а также клетки «ПВ — МЕСТО» производится работниками предприятий связи и Союзпечати.

Хьамсара газет дешараш!
Тха газет яздайта шоана аттагӀа хургдолаш оаха кепатох ер абонентни бланк. Цун тӀехьашкахьара оагӀув я укхаза шоана гуш яр. Бланка хьалхашкахьара оагӀув — йиъълагӀча оагӀо тӀа.

Сормовски кемаш дераш ходови тохкамаш де болабеннаб кердача дукхха лоархӀам болча «Крас» яхача катера. Из итт пассажир, е цхьа тонн мухь дӀа-са бахьа таро йолаш да. Хьалхарча рейсаца хьахьекхар кема лeладе атта а вездеходни низ болаш а долга.

Керда транспортни средство мехкдаьттен газн йоаллача моттигашка разработка еш йола бурильщикий бригадаш дӀа-са кхувлара, аьхки а Ӏай а халла мара дӀа ца вохалуча моттигашка почта дӀакхахьара, лаьрхӀа я.

Завод «Красное Сормово» яхача производственни объединене конструкторски бюрос цу тайпагӀа долча кемашта юкъе эггара хьалха цунна дизельни двигатель оттабаьб.

СУРТА ТӀА: «Крас» тохкаш ба.

ТАСС фотохроника.

Эскаре гӀулакххаш деш ба вай мехкахой

Сержант-пограничник

Школе деша вагӀача хана денз кийчлуш вар Оздиев Мувса Советски Эскаре гӀулакх де ваха. Цига гӀулакх деш болча, шийна бовзача кагийча нахаца айхха бувзам лоаттабора цо царга каст-каста каьхаташ а яздеш. Эскарах лаьца дола литература дукха дешар цо, къаьстта чӀоагӀа хьагар из баьцдара фуражкаш тӀатохкача кагийча нахах. ЧӀоагӀа уйла тӀаяхийта ладувгӀар цо эскаре гӀулакх деш а хинна цӀабаьхкача пограничникаша дувцачунга, царна юкъерча вошалах, доттагӀленах. Мехка доазон тӀа эскаре гӀулакх деш хилар ираз долаш лерхӀар Мувсас. Из цунна йола романтика яр.

Мувсайна дагадаьллар кхоачаш а хулаш, пограничникий отряде гӀулакх де хьожавир из. Цига гӀулакх хала дале а из хоадаланзар Мувсайна, хӀана аьлча, халонах бӀунъожабеш вацар из. Гудермесски районерча Суворов-Юртовски юкъерча школе Ӏомадаьдар цунна яштта хулга. Из чакхъяьккхачул тӀехьагӀа «Новогрозненский» яхача совхозе болх беча хана а цо дӀахьекхар хьинар дола зӀамсаг ше хилар.

Учебни пункте волча хана, дика гӀулакх дайца белгал валарах масехказза баркал аьлар Мувсайна командоване. ТӀехдика характеристика а енна, комендантски роте вахийтар из. Цига из гӀулакх деш волаш ши бутт а балалехьа, рота командоване зийра из башха-дика организатори хьинар дола саги хиларах тарра. Цудухьа из вохийт сержантски школе, цига а шийн новкъосташта хадданза хьокхам телаш чакхвоал из...

ХӀанз сержант Оздиев Мувса отделене командир волаш ва, къонача бӀухошта пограничнии караульни и службе юххьанца кхоачашде деза гӀулакхаш Ӏомадеш ва из. Цо дика толамаш даьхалга къаьгта хьахьекхар хьалхарча дешара юхьигах йола итогаш еш хиннача проверке. Сержанта Оздиева отделене дикен тӀехдикен дӀаелар экзаменаш.

— Пограничии бӀухой декхараш кхоачашде Оздиев Мувса вена дукха ха яц. Соахка май бетта эскаре гӀулакх де вера из, — йоах рота командира В. Масленникова. — Цу лоацачa хана вӀалла опыт йоацаш хинна къона бӀухо, шийн гӀулакха тӀа бокъонца вола мастер з хинна дӀаэттав, тӀемен политически кийчон отличник ва, бухсоцщаш аьлча, шийца эскаре гӀулакх деш барашта дикен тешамен новкъост а ва из. Сержанта М. Оздиевна эггара бехктохкамегӀа йола заданеш тел аз, хӀана аьлча, хов сона цо уж йиллача ханен дикен кхоачашъергйолга.

Шийх лаьца дувцара дукха тӀера вац Мувса, Эскаре гӀулакх дарах лаьца тха беседа йолча хана чӀоагӀа дукха а дог гӀоздаьнна а дувцар цо шоай бӀухой декхараш цӀенен диззан кхоачашдеш болча Нохч-ГӀалгӀайченерча кӀантех.

— Мел дукха халонаш нийслой а шоай бӀухочун декхараш тӀехдика кхоачашдеш бола кагий нах кӀезига бац тхо долча, — аьлар цо. — Царех ба бӀухой-пограничникаш Мусаев Ӏусман, Бойко Валерий, Якубов Анзор, ишта кхыбараш, — аьнна шийн къамаьл чакхдалийтар М. Оздиева.

Магомед ЦУЕВ,
бӀухо - пограничник.

Ӏан кийчо ю

Шоай ханнахьа, догӀаш доладалале хьалха, Ӏан кийчо елга шоай керттера декхар лоархӀ Сунженски района В. И. Ленина цӀерагӀча колхоза доакъар Ӏалашдераша. Доккхий декхараш да цар тӀаийцараш.

Цар лаьрхӀад укх шера итт эзар тонн силос кӀоагашка йолла, планал кхо эзар тонн совгӀа.

Таханарча денна силоса лаьрхӀа йолча кхо бӀаь гектар хьажкӀех ахaнел совгӀа яраш чуийца баьннаб уж. Силос чуэцача дикагӀа къахьийга комбайнерий цӀераш яха лов сона. Уж ба Кокаев Ваха, Умархаджиев Руслан. Цар дийнахьара план 180—200 процент кхоачашъю.

Силоса лаьрхӀа хьажкӀаш хьакха, доассаденна кхаш аха болабеннаб цу колхоза механизатораш. ХӀанзле кӀаьддаьд кхо бӀаь гектар совгӀа лаьтта. Дика къахьегарца белгалбаьннаб цу колхоза цхьабола механизатораш. Уж ба дуккхача хана денз из гӀулакх деш хьабоагӀа В. Элисханови, В. Мисарбиеви, И. Шульган. Цар шоай белха денош сахьатаща лерхӀац. Са тессача денз садовлцца къахьегаро дийнахьара ши норма кхоачашъяйт царга.

Л. ТУМГОЕВА,
тха штате йоаца корр.

«Сердало»-90

Чакхдоалаш латт хьатӀадоагӀача шера газеташи журналаши яздайтилга. Уж яздайта йиш я бувзама отделенешка, «Союзпечата» агентствашка, предприятей, учреждений, организацей общественни распространителашка гӀолла.

Тахан оаха кепатохаш йола «Абонемента» бланк шоана подписка е аттагӀа хургдолаш тох. Цу тӀа йоазув деча хана жӀарг оттадеш дӀайоае еза газеташ хьайиде шун безам болча беттай номераш.

Нийса дӀаязъе еза индекс, адрес, тайпан цӀи, инициалаш.

«Сердало» газет шера яздайтара мах а дӀаязбе беза абонемента тӀа. Цхьаккха ограничени йоацаш яздайта йиш я газет. Бланки, цу тӀа мел эша йоазош даьчул тӀехьагӀа, газет яздайтарах доагӀа ахчеи кепайоазон общественни распространителашка шоаш дахача моттиге гаргагӀа йолча бувзама отделене дӀачудала деза, цига цунна йоагӀаш йола оформлени ергйолаш.

ХЬАМСАРА ГАЗЕТ ДЕШАРАШ!

Газет яздайта йиш йола ха 31 октябре чакхйоал. Цудухьа диц ма ле ханнахьа шоашта «Сердало» яздайта. Шера из яздайтара мах—4 соми 8 кеп. Газета индекс 54673

Ф. СП-1

Министерство связи СССР
«Союзпечать»

АБОНЕМЕНТ на газету 54673.
(индекс издания)

«СЕРДАЛО» Количество комплектов 1

на 1988 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда
(почтовый индекс) (адрес)

Кому
(фамилия, инициалы)

Хьаходадду моттиг

ПВ место литер

Доставочная карточка
на газету 54673.
(индекс издания)

«СЕРДАЛО»

Стоимость: подписки ___ руб. ___ коп.; переадресовки ___ руб. ___ коп. Колич. комп. 1

на 1988 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда
(почтовый индекс) (адрес)

Кому
(фамилия, инициалы)

ВО ТӀАКХАЬЧАРАШ ЦХЬАЬ БУТАРГБАЦ

НОВКЪОСТАЛ ДИР

Петропавловская яхача юрта бахача наха дукиха хьалха денз теркам тӀаэзар наӀараш тӀа «Красный молот» завода эмблема тӀа латтача низболча «КрАЗа». Цу машина тӀа 6 кубометрови бешка латт, из хий дӀа-са кхахьара лаьрхӀа я. Наха дика йовз цун маршрут. Станицан пхи километр мара гаьна йоацщача белгалъяьккхай бӀаьстий лаьтта чутакхарах во тӀакхаьчача Ножай-Юртовски районера Центорой яхача юртара дезалашта цӀенош хьалдара лаьрхӀа моттигаш. Укхаза керда цӀенош хьалдеча дӀакхухьаш да из хий.

Красномолотовцаш республике эггара хьалхарчаца новкъостала кулг кховдадир во тӀакхачарах чубаха цӀенош а доацаш бисача мехкахошта. Цар кердача моттиге цӀенош хьалдеш боахкачарна лаьрхӀа кхо металлически тӀий хьа а даь дӀаделар. Ишта хий леладара лаьрхӀа кхонкха кубометр хий чудода 20 бешка, маркхал а бетон а кийчьяра 40 ний елар.

Укхаза цӀенош деш боахкачарна къаьстта лоархӀаме да красномолтовцаша дайта лард йоллача эшаш дола аьшкан щиташ. Уж леладеш атта а сихха вӀашагӀдохка йиш йолаш а да. Цу тайпарча аьшкан щитех 176 метр хӀанзле завода територе тӀара дӀайихьай. Уж хьадаьд № 5 йолча цехера Н. Кудряшова бригадера говзанчаша. Цига къаьстта дика болх барца белгалбаьлар котельщик Г. Лобач, сварщик В. Касмовский.

Г. ИСАЕВ.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

12 СЕНТЯБРЬ, ШИНАРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Сакъердаме старташ.
9.20 — Художника мастерске. В. Гончаров.
9.45 — «Са доттагӀа — са театр». Фильм-концерт.
10.50 — «Спрут-3» яха ворхӀ сери йола художественни фильм. 1-ра сери (Итали, 1987 ш.). (Премьера).
11.50 — Берий сахьат (французски метта урокаца).
12.50 — «Из хиннад... хиннад...».
15.30 — «Слово о Льве Толстом» яха документальни фильм. 4-гӀа фильм.
16.25 — Концерт.
16.55 — Мультфильм.
17.15 — «Импульс».
18.00 — «Хори вайн».
18.45, 23.00 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — Мультфильм.
19.10 — КПСС платформа проект ювцаш. Парте хӀанзарча хьалашхара къаман политика.
19.25 — П. И. Чайковске романсаш дӀаоал СССР халкъа артиста Л. Сметанникова.
20.00 — Стачка чакхъяьнначул тӀехьагӀа.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Внимание: подросток!» яха кхелетарашта юкъерча преступностах йола передача.
21.55 — «Спрут-3» яха художественни фильм, 1-ра сери.
23.15 — Музыкальни ярмарка, «Ступень к Парнасу» яхача дунен халкъашта юкъерча телевизионни фестивала деловой наькъ клуб.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.
8.15, 11.15 — «Новички в мире машин» яха Ӏилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Дезалерча вахара этикеи психологии. Юкъара кхетам балара передача. 10-гӀа класс.
9.05 — Французски мотт. Ӏомабу 1-ра шу.
10.05 — Французски мотт. Ӏомабу 2-гӀа шу.
10.35, 11.40 — Биологи. 6-гӀа класс.
11.05, 13.00, 23.50 — «Кердадараш».
12.10 — «А в хоре мой голос слышней» яха «Вечерка» яхача халкъа хорах йола концерт-очерк.
12.35 — Документальни фильма премьера.
13.10 — «КӀай бийсаш» яха Петрозаводскера передача.
17.10 — Информационни программа (гӀалгӀай меттала).
17.20 — Телефильм.
18.00 — Информационно-музыкальни программа.
18.25 — Фильм-реклама.
18.30 — «Доакъар Ӏалашде ялат санна» (гӀалгӀай меттала).
19.00 — «Второе дыхание радиотехнического» яха передача.
19.30 — XX бӀаьшерен литература: гуманизма потенциал.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Ритмически гимнастика.
21.00 — «Ха».
21.40 — Союзни республикай студей фильмаш. «Ключевой вопрос» яха художественни фильм. (Эстони). (Премьера).
23.05 — Говращцара спорт. Дунен чемпионат. Венгрера передача.

13 СЕНТЯБРЬ, КХАЬРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
7.30 — «От столицы к столице» яха телетӀий. СССР Лакхехьарча Совета депутатийи США Конгресса доакъашхойи вӀашагӀкхетар. Планета экологически проблемаех.
9.00 — СССР халкъий иллеши халхараши.
9.30 — «Спрут-3» яха художественни фильм. 1-ра сери.
10.35 — «СелаӀад» яха фестиваль.
10.55 — «Нийсбрий клуб».
15.30 — Музыкальни сокровищница.
16.45 — Мультфильм.
16.55 — «Объектив».
17.25 — Берий сахьат (английски метта урокаца).
18.25 — Наьна кхуврчо воагавар.
18.55 — Футбол. Европейски кубкаш...
21.00 — «Ха».
21.40 — Актуальни интервью.
21.50 — Футбол. Европейски кубкаш. Перерыве (22.50) — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.
8.15, 11.15 — «Кто проснется петухом» яха Ӏилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Природоведени. 3-гӀа класс.
9.05 — Немецки мотт. Ӏомабу 1-ра шу.
10.05 — Немецки мотт. Ӏомабу 2-гӀа шу.
10.35, 11.40 — Физика. 7-гӀа класс.
11.05, 13.00, 23.30 — «Кердадараш».
12.10 — Документальни фильма премьера.
12.35 — «ДӀанхача шерий дукхаеза ашараш».
17.10 — «Махмуд Эсамбаев». Фильм-концерт.
17.50 — Информационни программа (нохчий меттала).
18.00 — Фильм-реклама.
18.05 — Информационно-музыкальни программа.
18.30 — Телефильм.
18.50 — «Сельская жизнь-89» яха передача.
19.00 — Документальни фильм.
19.15 — «Города керттера базар: тахханен кхоанен» (нохчий меттала). Прямой передача. Телефонаш: 22-26-68, 22-93-92, 22-01-65.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Вайцига хьоаӀгӀа. Нохч-ГӀалгӀайчен заслуженни артист иллиалархо Усманов Имран». (Юхагойтар).
21.00 — «Ха».
21.40 — Союзни республикай студей фильмаш. «Ночь без края» яха художественни фильм. (Азербайджан). (Премьера).
22.45 — Тха фондашкара. Р. Штраус.

14 СЕНТЯБРЬ, ЕРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Футбол. Европейски кубкаш.
11.05 — «Спрут-3» яха художественни фильм. 2-гӀа сери.
12.00 — Берий сахьат (английски метта урокаца).
15.30 — Документальни фильмаш.
16.15 — Мультфильмаш.
16.45 — Компьютерцара диалог.
17.30 — «А у вас пекут караваи?» яха передача.
18.00 — «Парткоми перестройкен».
18.30, 22.50 — «Тахан дунен тӀа».
18.45 — «...Ялхайтта шу даланзен бокнхагӀен».
19.30 — «От столицы к столице» яха телетӀий юхагойтар.
21.00 — «Ха».
21.40 — Атуальни интервью.
21.50 — «Спрут-3» яха художественни фильм. 2-гӀа сери.
23.05 — Концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.
8.15, 11.15 — «Сколько стоит пейзаж?» яха Ӏилма - довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Природоведени. 5-гӀа класс.
9.05 — Испански мотт. Ӏомабу 1-ра шу.
10.05 — Испански мотт. Ӏомабу 2-гӀа шу.
10.35, 11.40 — Биологи. 8-гӀа класс.
11.05, 13.00, 23.10 — «Кердадараш».
12.10 — Документальни фильм.
12.30 — Фильм-концерт.
16.50 — Информационни программа (гӀалгӀай меттала).
17.00 — Телефильм.
17.30 — «ТолажагӀа йола опыт — массанена» (нохчий меттала).
17.50 — Киножурнал.
18.00 — Информационно-музыкальни программа.
18.25 — Хоккей. Товарищески вӀашагӀкхетар. «Химик» (Воскресенск) — «Калгари флеймз» (Канада). Перерыве (19.50) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Музыкальная культура сегодня» яха ФРГ фестиваль.
22.40 — Стендах топаш еттар. Дунен чемпионат. ИтӀалера передача.

15 СЕНТЯБРЬ, ПӀАЬРАСКА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Саг. Лаьтта. Вселенни.
9.35 — «Спрут-3» яха художественни фильм. 2-гӀен 3-гӀен сереш.
11.40 — «...Ялхайтта шу даланзен бокнхагӀен».
15.30 — Фильм - берашта. «Всадник, которого ждут» яха художественни фильм. 1-рен 2-гӀен сереш.
17.45 — «Маьрша лелайла хьо. Коста-Рика». Къаман цӀейга — Кортамукъален Денга.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — Берий юмористически журнал.
19.15 — Концерт.
19.35 — Поэзе миноташ.
19.45 — «Шо хьех В. А. Чернушенкос».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Спрут-3» яха художественни фильм. 3-гӀа сери.
22.45 — «Из хиннад... хиннад...».
23.05 — «Взгляд» яха передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.
8.15, 9.35 — Истори. 5-гӀа класс.
9.05 — Английски мотт. Ӏомабу 1-ра шу.
10.05 — Английски мотт. Ӏомабу 2-гӀа шу.
10.35, 11.40 — Литература. 6-гӀа класс.
11.05, 13.00, 23.50 — «Кердадараш».
12.10 — Документальни фильм.
13.10 — Ритмически гимнастика.
15.30 — Информационни программа (нохчий меттала).
16.40 — «Выборг». Фильм.
17.00 — «Негатив» яха критически журнал.
17.20 — Телефильм.
17.30 — «Малав хьо, Жамлайла?» (нохчий меттала).
18.00 — Информационно-музыкальни программа.
18.25 — Хоккей. Товарищески вӀашагӀкхетар. «Спартак» (Москва) — «Вашингтон кэпиталз» (США). Перерыве (19.50) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Побег» яха телеспектакль (Ленинград). (Премьера).

16 СЕНТЯБРЬ, ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Спрут-3» яха художественни фильм. 3-гӀа сери.
9.35 — ЦӀагӀара академи.
10.05 — «Даха, Лаьтта!».
11.00 — Керттерчох дола къамаьл. Латвийски вариант.
12.30 — Социализма мехкашка.
13.00 — «Ваш выход, артист» яха передача.
13.15 — Ӏилма - довзийтара фильма сахьат.
14.15 — Союзни республикай киноискусство. Узбекски СССР.
15.20 — Мультфильм.
15.30 — «Красный дипломат» яха художественни фильм. 1-рен 2-гӀен сереш.
17.35 — «Виват, Россия!» яха передача.
17.55 — «Планета». Дунен халкъашта юкъера программа.
18.55 — «Пен». Ф. Э. Дзержинске цӀерагӀча дивизера репортаж.
19.25 — Режиссера В. Жалакявичюса фильмаш. «Рассказ неизвестного человека» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Аншлаг! Аншлаг!».
22.50 — «Фу? Мичахьа? Маца?».

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.
8.15 — Юрта сахьат.
9.15 — Къонал халхаювлаши иллеш доахаши я.
9.30 — «Родня» яха художественни фильм. (Субтитраща).
11.05, 13.00 — «Кердадараш».
11.15 — «Спорти саги». Дерригдунен студенчески ловзараш.
11.55 — «Пути - дороги Тараса» яха передача.
13.10 — Короткометражни художественни фильмаш.
13.45 — «Илли-89».
13.55 — Мехка театраша гойт. Н. Терентьев — «Пожарная лошадь» яха фильм-спектакль. (Премьера).
16.05 — Экологически дневник.
16.35 — «Са мотт — са доттагӀа». Прямой передача.
17.15 — «Импульс».
18.30 — «Под знаком «Пи» яха передача. 1-ра дакъа.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Под знаком «Пи» яха передача. 2-гӀа дакъа.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Под знаком «Пи» яха передача. 3-гӀа дакъа.
22.40 — Хоккей. Товарищески вӀашагӀкхетар. «Сокол» (Киев) — «Калгари флеймз» (Канада). Перерыве (23.20) — «Лув-нхера: кӀира хиннараш».

17 СЕНТЯБРЬ, КӀИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.15 — Ритмически гимнастика.
8.45 — «Спортлото» тираж.
9.00 — «Ӏуррехьа».
10.00 — «Советски Союза гӀулакх ду аз!».
11.00 — Ӏуйрийнара почта.
11.30 — Дунен гонахьа.
12.30 — «Фаьлгийн приключенийн дунен тӀа». «Принц Баяя» (ЧССР, 1972 ш.). Духхьашха.
14.00 — Музыкальни киоск.
14.30 — «Унахцӏено».
15.15 — Мультфильмаш.
15.40 — «Мадоннайна дола цӀа».
16.25 — «СелаӀад» яха фестиваль.
17.00 — Юрта сахьат.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — КӀиранден кинозал. «Сказ о старом эхо» яхача мультфильма премьерен «Клуб полуночников» яхача документальни фильма премьерен.
19.10 — «Хижина дяди Тома» яха художественни фильм. (США). Духхьашха.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Маьрша лелалва хьо, доктор!».
21.55 — «Спрут-3» яха художественни фильм. 4-гӀа сери.
23.00 — «Джазови портреташ».
23.50 — Футбольни обозрени.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е отта!
8.20 — Хьун болхлой Денна хетадаь документальни фильмаш.
9.10 — «Сайна дегӀар лаха безам ба са».
10.00 — Союзни республикай студей фильмаш. «Тайные милости» яха художественни фильм. 1-ра сери. (Молдова-фильм). Премьера.
11.05, 13.00, 17.00 — «Кердадараш».
11.15 — «Тайные милости» яхача фильма 2-гӀа сери.
12.20 — «Чистая Чусовая» яха экспедици.
13.10 — Киномеридиан. США хиннача «Гласность» яхача фестивала лерагӀа.
14.10 — «Сурт-сибат» яха дешархошта дола литературни ловзар. 1-ра передача.
15.25 — «Презентация» яха передача. СССР-е арахийца рок-музыках дола книжка довзийтар.
17.10 — Массанена йола спорт. «Джунай урокаш».
17.25 — Союзни республикай кинопублицистика. «Флейта» яхача документальни фильма премьера. (Новосибирск).
17.55 — Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Днепр». Перерыве (18.45) — Бокс. Дунен чемпионат.
19.50 — Д. Брубек. Шин фортепианонна йола композици.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Х. Альфен. «С морского берега» яха № 4 йола симфони.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Маьрша лелалва хьо, доктор!».
21.55 — Хоккей. Товарищески вӀашагӀкхетар. «Динамо» (Москва) — «Вашингтон кэпиталз» (США). 2-гӀен 3-гӀен периодаш.
23.30 — Ер дагадоалл дуненна.

РАДИОПРОГРАММА

12 СЕНТЯБРЬ, ШИНАРА

7.45 — 8.00 «Юрта Ӏуйренаш». Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 Евлоева Рая.
9.15 Ветеранах дола дувцараш:
9.30 «Къона заманхо» (гӀалгӀай меттала).
9.50 — 10.00 Боахама расчета хьалашка (нохчий меттала).
16.00 — 17.00 Информационно-музыкальни программа. Радиостудера прямой трансляци (нохчий меттала).
18.00 Керда хоамаш.
18.10 Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.20 — 18.40 «Коммунисти пятилеткен» яха радиожурнал.

13 СЕНТЯБРЬ, КХАЬРА

7.45 — 8.00 Хоамаш. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 Халкъа инструменташ дӀалокх къаьнача исполнителаша.
11.15 Музыка.
11.50 — 12.00 Юртбоахама дешара радиошкола.
15.15 «Цхьан дезале» (нохчий меттала).
15.30 — 15.45 Юхаенна цӀи. Районера репортаж.
16.00 — 17.00 Информационно-музыкальни программа. Радиостудера прямой передача (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.10 Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 «ДоттагӀал». (Армянски меттала).
18.30 — 18.40 Музыка.

14 СЕНТЯБРЬ, ЕРА

7.45 Сихдалара баргал етташ.
7.55 — 8.00 Хоамаш. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 Концерт.
11.15 «Патриот» (нохчий меттала).
11.30 Болхлочун уйлаш (нохчий меттала).
11.45 — 12.00 Боахам во лелабара адресаш.
15.15 — 15.30 Ачхой-Мартановски баьцадаараш леладераш болча. Беседа (гӀалгӀай меттала).
17.15 Передачай программа. Хаоттам.
17.16 Къамаьл ду районни радиос. Шелковски районера передача.
17.31 «Музыкальни культура дегӀаахара наькъаш» яхача циклера передача.
18.00 Керда хоамаш.
18.10 Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 Хоамаш.
18.40 — 19.00 «Унахцӏено» яха радиожурнал (нохчий меттала).

15 СЕНТЯБРЬ, ПӀАЬРАСКА

7.45 — 8.00 «Юрта Ӏуйренаш». Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 ТӀехьабусараш хила йиш яц.
8.40 Музыка.
8.45 — 9.00 Машарах йола стихаш (гӀалгӀай меттала).
11.15 — 12.00 Радион фондашкара. «Димаев Ӏумар. Вахари кхолламн». 2-гӀа передача (нохчий меттала).
15.15 — 15.30 Сцена тӀа халкъа таланташ.
17.15 Передачай программа. Хаоттам.
17.16 «ДоттагӀий оазаш».
17.31 «ЦӀе сийгаш» (гӀалгӀай меттала).
17.46 Концерт.
18.00 Керда хоамаш.
18.10 Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 Хоамаш.
18.40 — 19.00 Вахара хьисап — советски.

16 СЕНТЯБРЬ, ШОАТТА

7.35 Юрта вахар (нохчий меттала).
7.50 — 8.00 Хоамаш. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 Цхьаннха а вицденнавац, цхьаннха а вицденнадац (нохчий меттала).
10.40 Салаӏара минуташ (нохчий меттала).
11.00 «Къонал».
11.30 — 12.00 Школен производствои: содружества итогаш.
13.00 Халкъа тӀахьожам болх беш ба (нохчий меттала).
13.20 Хано дӀадех (гӀалгӀай меттала).
13.30 — 13.45 Реклама.
15.15 Музыкальни передача.
16.00 — 17.00 «Шоаттаден вӀашагӀкхетараш». Музыкальни программа.
18.00 — 19.00 «Музыкальни почта».

17 СЕНТЯБРЬ, КӀИРАНДИ

7.15 Передачай программа.
7.20 Республикански газетий обзор.
7.30 — 7.40 Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — 9.00 Къоабала дувц шо.
11.20 — 12.00 КӀиранден музыкальни программа.
15.15 — 15.30 Доши гӀулакхи цӀ хилар (гӀалгӀай меттала).
16.00 Литературни Нохч-ГӀалгӀайче.
16.30 «Дешархо» (нохчий меттала).
16.40 — 17.00 Армене ашараш.
18.00 — 19.00 «Иллеца доттагӀал долчарна» яха концерт.

Хаоттам

Тахан республике гӀоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 2 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 23 — 28, Грозне 26 — 28 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайптайпарча оагӀонашкахьара секунде 3 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 10 — 15, дийнахьа 20 — 25 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместителя — 22-85-07; бехктохкама секретара — 22-84-68; отделий: партийни вахара — 22-53-12, промышленностен транспортен — 22-75-81, 22-65-01; юрта боахама — 22-47-84, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12, 22-54-04; промышленности и транспорта — 22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00299. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92.

Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2818.